

FRAM

Felleskap – Relasjoner – Ansvar – Medvirkning
3-årig program rettet mot unge i utenforskap

Origod AS
30. desember 2024

Innholdsfortegnelse

I: BAKGRUNN	4
1 Innledning til programmet	5
II: UNGE I UTENFORSKAP	9
2 Hvor mange er de?	10
2.1 Statistikkgrunnlaget	10
2.2 Unge i utenforskap i Norge og i EU	10
2.3 Unge i utenforskap i Kinn kommune	11
2.4 En komparativ analyse av utenforskap i Vestland	12
3 Hvilke utfordringer har de og hvilke tiltak virker?	15
3.1 Utfordringsbildet	15
3.2 En «usynlig» gruppe	15
3.3 Hvordan rekruttere målgruppen til programmet?	16
3.4 Viktige tiltak	17
III: AMBISJON OG MÅL	18
4 Ambisjon, mål og prinsipper	19
4.1 Ambisjon og mål	19
4.2 Tre grunnleggende prinsipper	20
IV: SAMSKAPING	22
5 Om samskaping	23
5.1 Samskaping som arbeidsform	23
5.2 Samskaping er ikke samarbeid	23
5.3 Kjennetegn ved samskaping	24
5.4 Fire former for samskaping	25
6 Samskaping som myndiggjøring	27
6.1 Samskaping er å myndiggjøre deltagerne	27
6.2 Samskaping i en miljøterapeutisk kontekst	27
6.3 Vår definisjon av samskaping	28
V: INNHOLD	29
7 Arenaer i programmet	30
7.1 Havglytt er hovedarenaen	30

7.2 Andre arenaer i Florø	31
7.3 Utvikle nye arenaer	32
7.4 Tre typer arenaer	32
8 Aktivitetstrappen	34
8.1 Tre trinn i programmet	34
8.2 Utvikling er å etablere arenaer	35
8.3 Å tørre å drømme	36
8.4 Kriterier for måloppnåelse	36
9 Aktiviteter i programmet	38
9.1 Typer aktiviteter	38
9.2 Oversikt over mulige aktiviteter for hvert trinn	39
9.3 Ukeplan	40
VI: RESSURSER OG PLAN	44
10 Organisering, kompetanse og evaluering	45
10.1 Organisering	45
10.2 Kompetansebehov	46
10.3 Evaluering og læring	47
11 Finansiering	48
12 Fremdriftsplan for våren 2025	49
13 Planer, utredninger og rapporter	50

I: BAKGRUNN

1 Innledning til programmet

Origod er en arbeids- og inkluderingsbedrift, etablert av det offentlige med formål om å drive attførings- og kvalifiseringstjenester. De tre største eierne er Kinn kommune, Vestland fylkeskommune og Sunnfjord kommune. Origod er NAV sin samarbeidspartner og tjenesteleverandør innen arbeid og inkludering for utsatte grupper i Sunnfjord-regionen. Hovedmålet er å hjelpe folk tilbake i arbeid og skape en meningsfull hverdag for mennesker som står utenfor arbeidsmarkedet.

Utenforskap blant unge er et økende problem

Vårt arbeidsfelt handler om å redusere utenforskap. Likevel opplever vi at det kommer unge til oss som ikke passer inn i våre eksisterende tiltak. Det er unge mennesker som lever i utenforskap og som i lang tid har vært uten skole eller jobb, og som heller ikke mottar stønader fra det offentlige. Det er store kostnader både for det enkelte mennesket og for samfunnet dersom utenforskapet får fortsette. Dessverre er veien tilbake til utdanning eller arbeid ofte lang.

Samtidig rapporterer våre ansatte at utenforskap er et økende problem, og at det starter tidlig. I Florø ser vi utenforskap allerede i barnehagen, og det fortsetter i barne- og ungdomsskolen. «Samfunnskostnadene ved at ein 19-åring står utanfor arbeidslivet frem til fylte 62 år utgjør 15,9 millionar kroner»¹, skriver Kinn kommune i et grunnlagsdokument i forbindelse med revidering av kommuneplanens samfunnsdel.

Det er imidlertid ikke en enkel oppgave å få unge i utenforskap til å bli mer inkludert i samfunnet. Proba samfunnsanalyse skriver i en rapport om inkludering av unge i kommunal sektor: «Arbeidsinkludering er en av de viktigste og vanskeligste utfordringene vi har som samfunn»².

Å motvirke utenforskap er et viktig mål for Vestland: «Vestland skal styrke innsatsen for å redusere sosial ulikskap og utvikle eit mangfaldig og inkluderande samfunn»³.

Behov for nye tilnærminger

Det er behov for å utvikle nye tilnærminger rettet spesielt mot unge i utenforskap. Tiltakene bør utvikles lokalt og være lokalt tilpassede. Typiske arbeidsrettede tiltak, som for eksempel jobbtrening, passer i liten grad for unge som har erfart utenforskap gjennom mye av oppveksten. De har først og fremst behov for hjelp til å mestre hverdagslivet. Deretter kan jobbtrening og andre tiltak benyttes.

¹ Kinn kommune, 2023: *Grunnlagsdokument for planstrategi og planprogram for revisjon av samfunnsdelen til Kinn*, s. 35.

² Proba samfunnsanalyse, 2021: *Inn i jobb – FoU-rapport om inkludering av unge i kommunal sektor*, s. 7.

³ Vestland fylkeskommune, 2024: *Utviklingsplan for Vestland 2024-2028. Regional planstrategi*, s. 20.

Det finnes allerede mange lokale, relevante tiltak for unge i utenforskap. Tiltakene er rettet mot unge, men også mot andre målgrupper som for eksempel eldre og innvandrere. I utviklingen av nye tilbud for unge, er det først og fremst tilnærmingen som må være ny. Det handler om å sette sammen eksisterende tiltak til et program som kan skape et helhetlig tilbud til unge som er i utenforskap. Mestringsfølelse må være et nøkkelord i utviklingen av aktivitetene for de unge. Programmet må derfor inneholde aktiviteter som bidrar til å utvikle meningsfulle fellesskap og relasjoner, ulike former for faglige og sosiale ferdigheter, i tillegg til jobbtrening. Programmet må inneholde aktiviteter knyttet til mestring og som bidrar til å utvikle meningsfulle fellesskap og relasjoner, og ulike former for faglige og sosiale ferdigheter, i tillegg til jobbtrening.

Programmet skal bygge på tanken om at unge i utenforskap «er menneske som meg og deg, som sit på ressursar». «Eg har sjølv sett og møtt folk som har kome seg i arbeid, fått rutinar inn i livet og kjenner på meistring igjen», har Ola Teigen, adm.dir for Origod, uttalt til Firdaposten⁴. Målet for innbyggerne i en kommune er at alle føler seg nyttige og behøvd i nabolaget og lokalsamfunnet.

Lokalt kunnskapsnettverk for unge i utenforskap

Vår tilnærming skal benytte lokal kjennskap og kunnskap og bidra slik til å bygge et kunnskapsnettverk blant lokale aktører spesielt rettet mot unge i utenforskap.

Målsettingen er å etablere et samarbeid mellom frivillige organisasjoner og lag, kommunen og andre offentlige virksomheter og private aktører. Dette er i tråd med tilnærmingen kommunen selv jobber etter for å løse samfunnsutfordringer lokalt, for eksempel beskrevet i en rapport som tar for seg frivillig sektor⁵.

Origod er allerede en del av kommunens nettverk for å løse oppgaver innenfor arbeids- og sosialsektoren i Kinn. For eksempel er Origod deltager i nettverket Lev Vel, som handler om å kombinere kultur med helse, og som er rettet mot eldre. Et annet eksempel er aktivitetshuset Havglytt, som Origod driver. Huset midt i sentrum av Florø er åpent for alle. Ulike lokale organisasjoner, lag, foreninger og private bedrifter bidrar med aktiviteter.

Utenforskap blant unge skal være et satsningsområde i Origod

Det er på bakgrunn av dette at styret i Origod har besluttet å utvikle en egen satsning for unge i utenforskap. Styrets ambisjon er å prøve ut et program med formål om å bygge et helhetlig løp spesielt tilrettelagt for unge i utenforskap ved å bygge bro mellom tiltak som handler om mestring og utvikling av sosiale og faglige ferdigheter på den ene siden og arbeidsrettede tiltak på den annen. Målet er at deltagerne i programmet over tid skal

⁴ Firdaposten, 14.09.24: «Regjeringa ser til Florø for å finne løysingar på utanforskap».

⁵ Se rapport fra Kinn kommune fra 2024: *Samarbeid og samskaping. Kinn kommune og frivillig sektor*. I innledningen står det: «Saman med innbyggjarane, lokalsamfunn, lag og organisasjonar, næringsliv, stat og fylkeskommune skal vi gjennom handlekraft gjere Kinn til ein betre stad å bu, besøke og drive næring», s. 4.

integreres langt bedre i samfunnet ved å bruke egne ressurser for å skape et bedre liv for seg selv og andre. Programmet skal bruke eksisterende erfaring, kompetanse og ressurser lokalt, men det skal også være nyskapende og invitere til å *tenke ut av boksen*. Det må være et program som *eies* av de organisasjoner, lag og foreninger som ønsker å samarbeide om programmet.

Programmet som skal utprøves, vil gå over tre år med oppstart forsøksvis i august 2025. Målgruppen er inntil 20 unge i utenforskap mellom 16–29 år i Kinn kommune.

Programmet har fått navnet FRAM

Erfaring og forskning viser at å utvikle inkluderende arenaer for fellesskap er avgjørende for de som lever i utenforskap. Disse menneskene lever nettopp utenfor de mange små og store fellesskap et samfunn består av. Trygge og forutsigelige rammer er en annen suksessfaktor. Programmet må bidra til å strukturere livene til de som deltar. Det setter krav til oss som veiledere om å legge til rette for arenaer som er åpne og tilgjengelige. Mestring handler om å ta kontroll over eget liv, om å bli myndig i eget liv, og om å kunne ta ansvar. FRAM skal være et program der deltagerne medvirker til innholdet. Det er derfor vi har valgt samskaping som tilnærming. Samskaping handler både om å utløse potensialet som ligger i egne ressurser og om å bruke disse sammen med andre for å utvikle en bedre hverdag for en selv og for andre.

Arbeidsverksted i Florø

Prosjektgruppen gjennomførte 7. november et arbeidsverksted for lokale aktører for å få innspill til å utvikle programmet og til aktiviteter vi kan samarbeide om i programmet. På dette møtet deltok Fjordane friluftsråd, Flora Pensjonistlag, Flora vidaregåande skule, Florø Røde Kors, Kinn Bryggeri AS, Kinn kommune, Kriminalomsorg i frihet Florø, NAV Florø, Nor Tekstil AS, Rusettervernet i Sogn og Fjordane, Sparebankstiftinga Sogn og Fjordane, Sunnfjord kommune og Vestland fylkeskommune. I tillegg har vi hatt møter med Florø ungdomsskole og Kurs KF i etterkant av arbeidsverkstedet.

Nåværende styre og tidligere adm.dir i Origod, fra venstre: Vidar Grønnevik, Paula Lesto, Petter Refsnes (tidligere adm.dir), Heidi Grande Røys, Siv Rimmen, Bjørn-Harald Haugsvær, Halvard Avdem og Siv Merete Stadheim. Ola Teigen (ikke på bildet), er i dag adm.dir i Origod).

Prosjektgruppe

Origod har opprettet en prosjektgruppe for å utvikle rammene for programmet som her presenteres i dette notatet. Den består av Ola Teigen (adm.dir), Leni Anita Notø (leder AFT Florø) og Halvard Avdem (jobbkonsulent) fra Origod, og ekstern prosesskonsulent William Fagerheim fra Mind the Gap AS. I tillegg er Sigrid Fagerlid knyttet til prosjektet. Hun er student i sosialt arbeid ved Høgskulen på Vestlandet.

Programmet ble presentert for Origods styre i et styremøte 7. desember 2024.

Hensikten med notat

Formålet med dette notatet er å beskrive rammene for FRAM, inkludert tilnærming og innhold. Notatet skal brukes i videre utvikling av programmet våren 2025 sammen med de som ønsker å inngå samarbeid om gjennomføringen av programmet, og som grunnlag for å finansiere programmet. Se kapittel 12.

II: UNGE I UTENFORSKAP

2 Hvor mange er de?

Utenforskap er et økende problem i Norge. Med utenforskap menes en manglende sosial tilknytning til samfunnet rundt. For eksempel ved å ikke delta i utdanning, opplæring eller i arbeidslivet. Årsakene til utenforskap er mange og sammensatte. Det er gjerne knyttet til psykisk helse, rusmisbruk, fattigdom, manglende integrering, mobbing mm. I noen tilfeller går utenforskap i arv fordi en familie har store utfordringer og få ressurser. I dette kapitlet redegjør vi for noen hovedpunkter om hva vi vet om unge i utenforskap i EU, Norge, Vestland og Kinn kommune.

2.1 Statistikkgrunnlaget

Statistikk om utenforskap kommer fra ulike kilder. Det betyr at ulike statistikk ikke uten videre er direkte sammenlignbare. I tillegg er det viktig å vurdere statistikkgrunnlaget ut fra hvilken definisjon av utenforskap som legges til grunn.

Vestland fylkeskommune har satt i gang et systematisk arbeid for å utvikle et statistikkgrunnlag om utenforskap i Vestland basert på kjente kilder. Dette statistikkgrunnlaget er et viktig grunnlag for kunnskap om utenforskap og inkludering⁶. Vi har fått tilgang til statistikk og analyser som ennå ikke er publisert.

2.2 Unge i utenforskap i Norge og i EU

I 2020 var 6,6 prosent av unge i alderen 15–29 år utenfor arbeid, utdanning eller opplæring i den såkalte NEET-kategorien⁷ i arbeidskraftsundersøkelsen (AKU). Det er under halvparten av gjennomsnittet i EU. I Norge er det jevn fordeling mellom kjønnene.

Norge har altså en relativt lav NEET-andel sammenlignet med andre europeiske land. Gjennomsnittet i EU er 14 prosent. Men i Norge har mennesker i NEET-kategorien «mer alvorlige problemer enn i andre land»⁸. Ifølge en artikkel publisert av SSB, som bygger på annen forskning, har NEET-gruppen i Norge «seks ganger større sannsynlighet for å føle seg deprimeret enn de utenfor gruppen. Tilsvarende har de mer enn ni ganger større sannsynlighet for å oppgi at de har dårlig helse». Dette er høyere enn gjennomsnittet for EU.

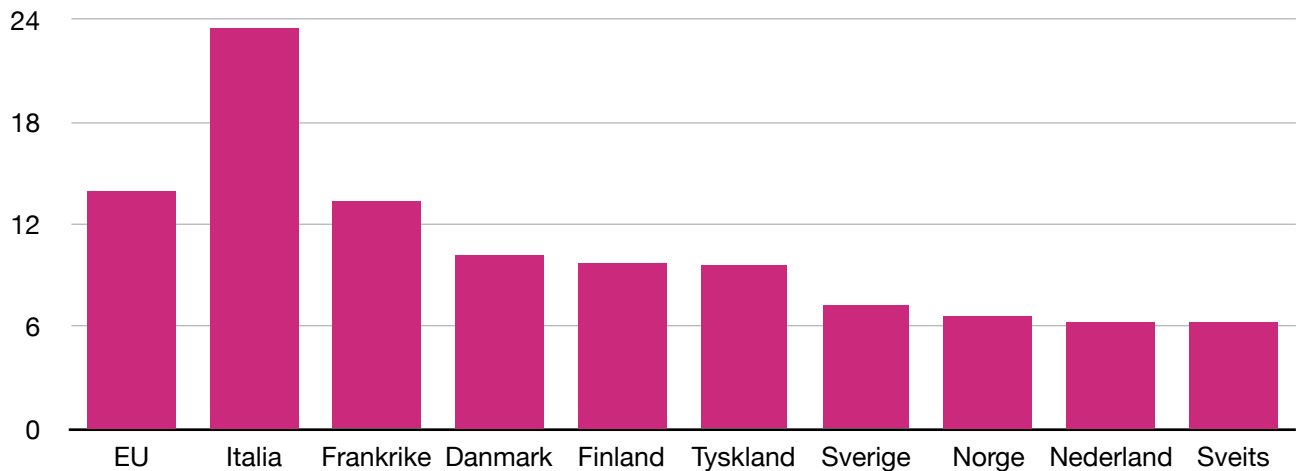
Det er med andre ord en relativt liten gruppe unge som er i langvarig utenforskap i Norge,

⁶ Statistikkgrunnlaget er ikke publisert, men vil trolig publiseres i 2025. Noe av statistikken er tilgjengelig på statistikkportalen Kunnskapsgrunnlag kompetanse. Statistikk og utviklingstrekk for arbeidslivet i Vestland. Se referanseliste. For øvrig er Vestland fylkeskommune i ferd med å utvikle en ny satsning på inkludering. Per Odd Grevsnes, seniorrådgjevar - forskning, kompetanse og internasjonalisering / næring, plan og innovasjon, er kontaktperson.

⁷ NEET er forkortelse for *Not in Employment, Education or Training*.

⁸ SSB, 2022: «Norge blant landene med lavest NEET-andel i Europa». Se også rapporten fra NORCE fra 2021: *Unge som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET)*. Denne rapporten omtaler det samme funnet.

men legger vi forskning til grunn, er det grunn til å tro at unge i utenforskap i Norge har en krevende hverdag.

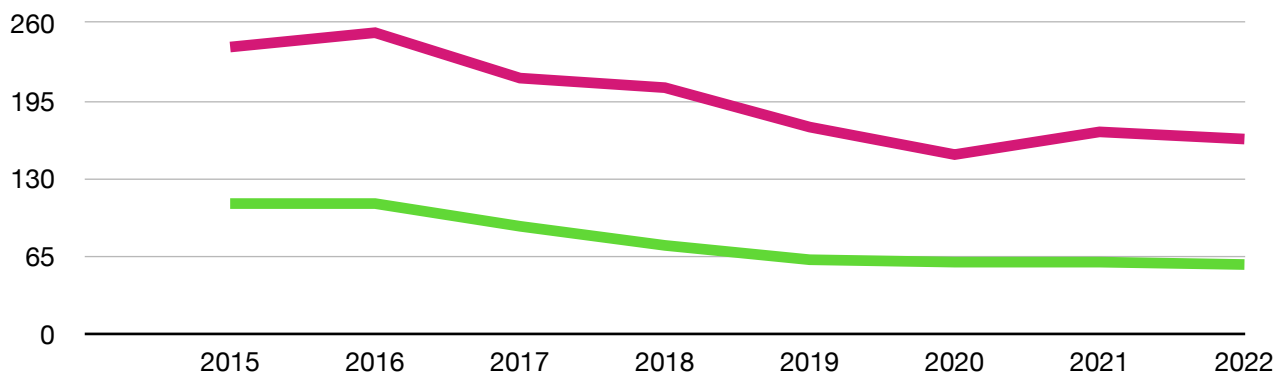
Figur 2.1 Andel i kategorien NEET i 2020 i alderen 15–29 år i EU og utvalgte europeiske land. I prosent.
Kilde: SSB/Eurostat.

Forskning og statistikk viser at mange av de som er i utenforskap, får jobb eller utdanning etter en tid. Noen på egen hånd, andre gjennom arbeidsrettede tiltak. Det er viktig å understreke at arbeidsrettede tiltak virker etter hensikten for mange, men altså ikke for alle. Derfor er det viktig å få et bilde av de som over lang tid befinner seg utenfor jobb og utdanning, selv om det er en relativt liten gruppe, se avsnitt 2.4.

2.3 Unge i utenforskap i Kinn kommune

Vestland har høy sysselsetting og lav arbeidsløshet. Det er faktisk slik at det blant unge er en trend i retning av at stadig færre står utenfor arbeidslivet eller utdanning. Det viser også tall fra Kinn kommune, se figur 2.2.

I Kinn kommune var 163 personer i alderen 15–29 år i 2022 uten arbeid, utdanning eller arbeidsmarkedstiltak, altså i den såkalte NEET-kategorien (figur 2.2). Av disse var 58 innvandrere. Fra 2015 og frem til i dag har det vært en nedgang blant dem som er i utenforskap.

Figur 2.2 Rosa graf viser antall unge i alderen 15–29 år uten arbeid, utdanning eller arbeidsmarkedstiltak. Grønn graf viser andelen innvandrere av det totale antallet. Kilde: Vestland fylkeskommune.

2.4 En komparativ analyse av utenforskap i Vestland

For vårt formål er det viktig å danne oss et bilde av hvor mange unge som forblir i utenforskap over tid. Vestland fylkeskommune har undersøkt personene som var i utenforskap i 2018 og hvor mange av dem som fortsatt var i utenforskap fire år etter – altså i 2022. Analysen følger individ for individ, men det skal ikke være mulig å identifisere et individ i undersøkelsen. Personvern er godt ivaretatt av Vestland fylkeskommune.

Panelet for undersøkelsen besto av alle personene i gruppen mellom 20 og 29 år som var bosatt i en kommune i Vestland per 16.11.2018, og som hadde en samlet inntekt lavere enn 1G i løpet av 2018. De var heller ikke registrert som student i løpet av samme år⁹. Basert på denne avgrensingen fant man at i Vestland var rundt 12 prosent av befolkningen i utenforskap, ca. 10 570 individer. Av disse var rundt 35 prosent innvandrere. Viktige funn for 2018 var:

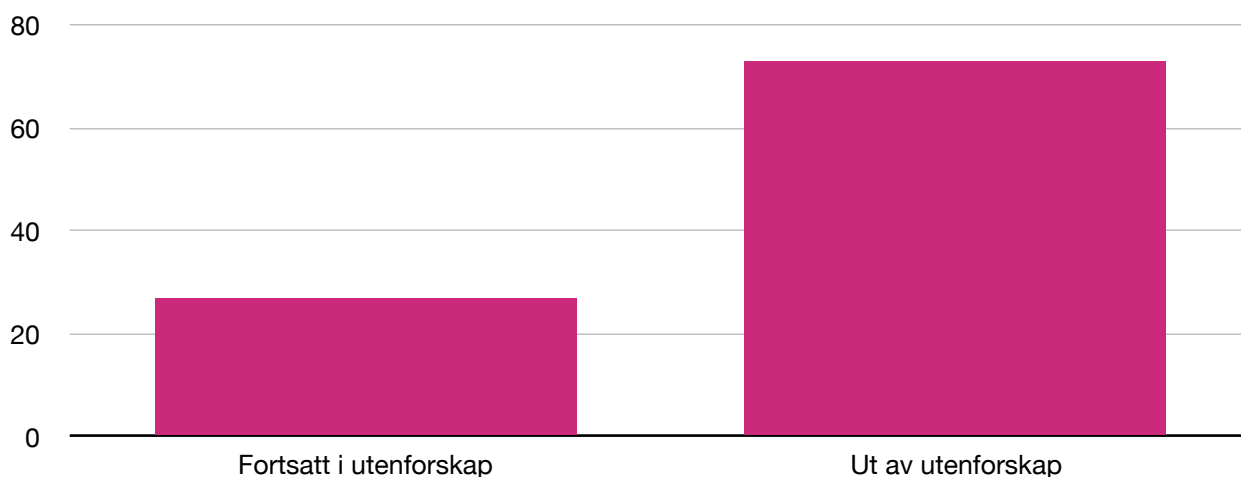
- Utdanningsnivået til foreldrene har betydning: De som er i utenforskap har i stor grad foreldre med grunnskole eller ingen utdanning, mens det er små forskjeller mellom de som har foreldre med videregående skole og de med foreldre med høyere utdanning.
- Videregående skole er avgjørende for ikke å havne i utenforskap: Det er 3 ganger så stor sannsynlighet for å være i utenforskap dersom man ikke har fullført videregående skole. Ca. 75 prosent av de i utenforskap har ikke fullført videregående skole mot 23 prosent av befolkningen ellers.
- Ingen forskjell mellom de som er født i Norge: Det er 3 ganger så stor sannsynlighet for å være i utenforskap for innvandrere som for norskfødte, mens det er marginale forskjeller mellom barn av innvandrere og barn av norskfødte foreldre.

⁹ Vestland fylkeskommune bemerker til denne statistikken: Det er vanskelig å definere studietilknytning i denne sammenheng. Studieåret er to semester, og det er mulig å falle av underveis, men likevel være meldt opp til fag og dermed registrert som student. Fylkeskommunen har valgt å inkludere dem som er meldt opp til fag på VGS-nivå, selv om vi ser på dem mellom 20 og 29, for å fange opp så mye utdanningsaktivitet som mulig.

Av de som var med i undersøkelsen i 2018 hadde rundt 1600 ukjent status fire år senere. Det utgjør 27 prosent. Det er disse vi mener i stor grad lever i langvarig utenforskap. Av disse igjen var 60 prosent innvandrere. De resterende hadde enten begynt å arbeide (30 prosent) eller hadde påbegynt en utdanning (13 prosent), eller gikk på et arbeidsforberedende program eller uføretrygd (6 prosent). Noen hadde utvandret eller var døde (16 prosent), se figur 2.3.

Selv om mange kommer ut av utenforskapet, innebærer ikke det nødvendigvis at årsakene til utenforskap helt forsvinner. For eksempel viser denne analysen at godt over halvparten av de som hadde fått jobb, hadde en inntekt på mellom 1G og kr 400 000.

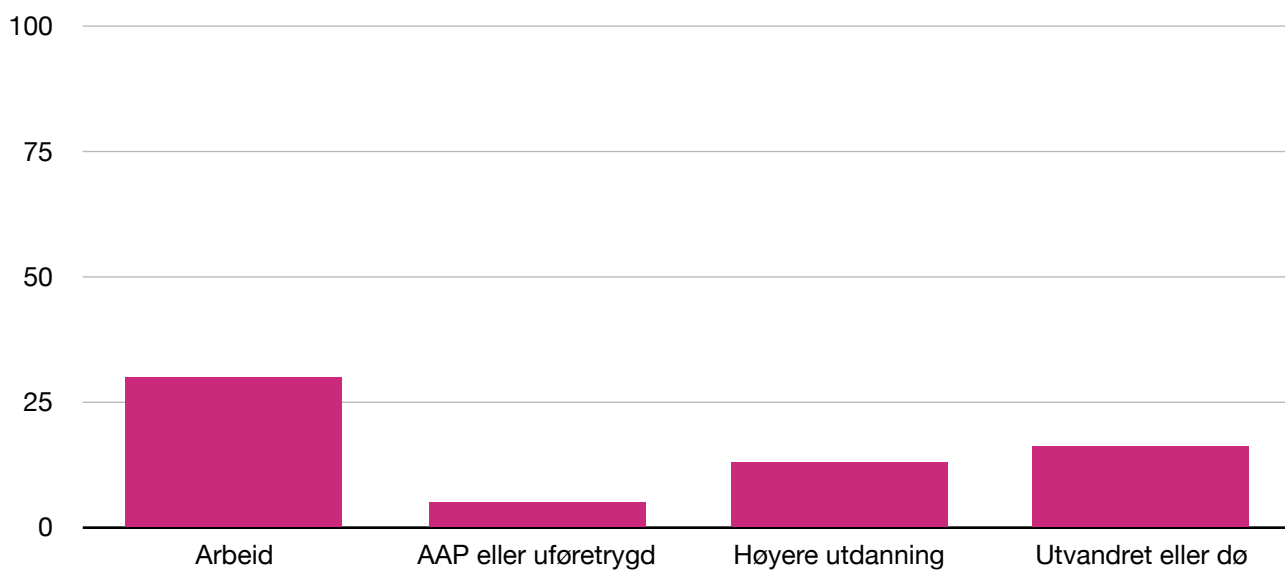
Det er også grunn til å tro at de 27 prosentene som har ukjent status, er et godt stykke unna å være i jobb, noe som er i tråd med funnet om at Norge har færre i utenforskap sammenlignet med EU, men at de som er i utenforskap har større problemer.

Figur 2.3 Analysen til Vestland fylkeskommunen viser at 27 prosent er i utenforskap etter fire år. 1 prosent. Kilde: Vestland fylkeskommune (ikke publisert).

Det må også bemerkes at mange ikke er i faresonen. De fleste kommer tilbake fra utenforskap gjennom å delta på arbeidsforberedende tiltak eller ved hjelp av egen maskin. Noen i utenforskap er personer som for eksempel har tatt et friår: «Ein høg del av dei som vi rekna som å vere utanforskap i 2018 var i jobb eller studiar i 2022 – dette kan tyde på at gruppa som står i fare for langvarig utanforskap berre er ein mindre del av alle dei som kvart år av ulike årsaker gjer noko anna enn å jobbe eller studere (dette stemmer godt med kva forskinga på temaet finn)»¹⁰.

¹⁰ Vestland fylkeskommune, 2024. Fra statistikknotat som ikke er publisert.

Figur 2.4 Fordelingen av de som ikke lenger er i utenforskap etter fire år (83 prosent av rundt 1600 personer). I prosent. Kilde: Vestland fylkeskommune (ikke publisert).

3 Hvilke utfordringer har de og hvilke tiltak virker?

Statistikken hjelper oss til å synliggjøre at det er en gruppe unge som lever i utenforskap over tid i Vestland. Det er som nevnt tidligere grunn til å tro at Kinn kommune er nokså lik resten av Vestland.

Spørsmålene videre er: *Hvilke utfordringer har unge i utenforskap? Hvordan kommer vi i kontakt med denne målgruppen? Og hva vet vi om tiltak som virker?*

3.1 Utfordringsbildet

Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) har i rapporten *Inkludering av unge i skole, arbeid og samfunn – en sammenstilling av kunnskap fra nordisk forskning* analysert unge i utenforskap. Viktige faktorer som kjennetegner unge i utenforskap er at de:

- har psykisk uhelse
- har lærevansker og en del har en funksjonshemming
- har rusmisbrukproblemer
- kommer fra en familie med lav inntekt
- har opplevd omsorgssvikt
- har vanskeligheter med å delta i skole, arbeid eller lokalsamfunn¹¹

Dette er faktorer som er i overensstemmelse med en rapport fra NORCE¹². Forskerne har intervjuet unge i utenforskap med tanke på å finne ut hvilke faktorer som bidrar til det de kaller for frakoblingsprosessen fra samfunnet. Forskergruppen fastslår at «Psykososiale problemer dominerer beskrivelsene som de unge selv gir når de forteller om hva som har påvirket prosessen mot å stå utenfor skole og arbeidsliv». De skriver videre at faktorer knyttet til *relasjonelle forhold og manglende mestring* står sentralt. De skriver også: «Til slutt har flere en opplevelse av at møtet med systemet, i form av ulike hjelpetjenester, blir en faktor som bidrar negativt i frakoblingsprosessen»¹³.

3.2 En «usynlig» gruppe

Forskernes beskrivelse av unge i utenforskap stemmer godt overens med erfaringene til lokale aktører (kommunalt ansatte og medarbeidere hos frivillige og private aktører). Unge som lever i utenforskap i Kinn kommune har store utfordringer til egen mestring og har

¹¹ AFI-rapporten fra 2022. Den er referert i Kinn kommune, 2023, s. 36.

¹² NORCE, 2021: *Unge som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET)*: «Unge forteller om ulike former for brutte eller manglende relasjoner, som har tatt form av omsorgssvikt, trøblete familiebakgrunn, brudd i kontakt med foreldre, mobbing i skoleårene, manglende tilhørighet blant jevnaldrende og ensomhet. Mange unge forteller også, i sammenheng med eller uavhengig av disse forholdene, om en negativ spiral av manglende mestring og lav selvfølelse», s. 5.

¹³ NORCE, 2021, s. 34.

store utfordringer knyttet til å passe inn og delta i fellesskap og å knytte relasjonelle bånd til andre¹⁴.

Beskrivelsen av at unge i langvarig utenforskap i liten grad oppsøker hjelpeapparatet, kan henge sammen med at unge i utenforskap har dårlige erfaringer fra ulike hjelpetjenester, slik som forskerne skriver. Det er derfor lokale aktører kaller de unge som lever i utenforskap for en *usynlig gruppe*¹⁵. I Kinn kommunens¹⁶ grunnlagsdokument i forbindelse med revisjon av kommuneplanens samfunnsdel står det under temaet utenforskap: «Hjelpeapparatet får ikkje kontakt med denne gruppa fordi dei ikkje oppsøker tenestetilbodet».

3.3 Hvordan rekruttere målgruppen til programmet?

Et viktig spørsmål er derfor: Hvordan kommer vi i kontakt med unge som lever i utenforskap med tanke på å rekruttere dem til å delta i programmet FRAM?

Et grunnleggende inntrykk, som vi også tidligere har vist til, er at utenforskap starter tidlig. Flere av de som har bidratt til utviklingen av FRAM, har pekt på at samarbeid med ungdomsskolen er avgjørende. Ofte er det i løpet av ungdomsskolen det offentlige mister kontakt med de som havner i langvarig utenforskap. Statistikkgrunnlaget viser at svært mange av dem ikke fullfører videregående skole (jf. forrige kapittel). Derfor er programmet rettet mot de som er mellom 15–29 år, slik at vi kan gi et tilbud også til de som ennå er i ungdomsskolen. Som et kunnskapsnettverk for unge i utenforskap, blir det derfor viktig for programmet FRAM å sette søkelyset på at utenforskap begynner i tidlig alder. Man må forebygge så tidlig som mulig: «Gjennom tidleg innsats i barnehage og skule har kommunen moglegheit til å bidra til at fleire unge gjennomfører vidaregåande opplæring»¹⁷.

En annen gruppe som det er viktig å være oppmerksom på, er barn av innvandrere, og særlig unge enslig innvandrere. Analysen til Vestland fylkeskommune viser at det er marginale forskjeller mellom barn av innvandrere født i Norge og barn av norskfødte foreldre med tanke på utenforskap, men store forskjeller mellom innvandrere og norskfødte. Unge innvandrere som kommer til kommunen kan både være en målgruppe og en ressurs for programmet.

¹⁴ NORCE, 2021: «Det mest oppsiktsvekkende funnet i litteraturgjennomgangen på tvers av problemstillingene er hvor fremtredende relasjonelle utfordringer er blant unge NEETs, og hvordan brutte eller manglende relasjoner og manglende tilhørighet ser ut til å spille en rolle i mange av de mer «harde» eller objektivt målte risikofaktorene for å havne utenfor skole og arbeidsliv. Relasjoner ser også ut til å være en nøkkel i å gi god oppfølging til de unge, i form av fleksibel, oppsøkende oppfølging og hjelpere som evner å få en naturlig kontakt med de unge. Det relasjonelle aspektet bør løftes frem som en grunnleggende forståelse i videre forskning på de unge i NEET-kategorien, og i utviklingen av nye tiltak», s. 5–6.

¹⁵ På arbeidsverkstedet i Florø 7. november 2024 og i oppfølgende møter.

¹⁶ Kinn kommune, 2023, s. 35.

¹⁷ Kinn kommune, 2023, s. 35.

Et fellestrekk for de som havner i utenforskap er at de blir *usynlige* i lokalsamfunnet. Aktørene som jobber med unge i utenforskap har ikke et godt nok system for å fange opp unge som kan havne i langvarig utenforskap, slik NORCE-rapporten gir uttrykk for (se over). En annen problemstilling er at de aktuelle tilbudene som finnes ikke er til tilstrekkelig hjelp for denne gruppen. Vår tilnærming i dette programmet vil derfor være å bygge et nettverk mellom lokale aktører, nettopp for å øke muligheten til å fange opp unge som er i målgruppen. Rekruttering av deltagere i programmet må derfor være basert på dialog og samarbeid mellom relevante aktører.

Figuren under er en illustrasjon på *hvor* og *når* vi kan komme i kontakt med unge i utenforskap basert på kunnskap fra forskning og erfaringer fra lokale aktører. Det er ikke bare en vei inn i FRAM, det er mange.

Figur 3.1 FRAM kan rekruttere deltagere i forskjellige aldre og som er i vanskelige situasjoner i forskjellige faser av livet.

3.4 Viktige tiltak

AFI-rapporten omtalt ovenfor gjør også rede for hva som er de mest effektive tiltakene for unge i utenforskap. For det første er «skreddarsaum og tett oppfølging, noko som krev dedikerte personar med sterkt engasjement», et viktig tiltak. Forskerne vektlegger brobyggerfunksjonen, nemlig evnen til å bygge bro mellom ulike arenaer. For det annet er «samarbeid mellom skule, helsetjeneste, Nav og arbeidsgivar» avgjørende viktig. Det handler slik om å skape sammenheng mellom ulike tiltak og aktører. For det tredje handler det om «å bli behandla som eit vanleg menneske». De unge i utenforskap må møtes på en inkluderende måte og som et menneske som har ressurser.

Det forskning viser er derfor at unge i langvarig utenforskap i liten grad kan gå rett ut i jobb eller utdanning. De trenger hjelp til å mestre egne liv, og til å utvikle ferdigheter. De trenger også tett oppfølging av engasjerte og dedikerte veiledere. Vi mener også at forskning viser at spesielt for denne gruppen er det viktig å skape helhet og sammenheng mellom tiltak og å utløse samarbeid mellom de ulike aktørene som møter på unge i utenforskap.

III: AMBISJON OG MÅL

4 Ambisjon, mål og prinsipper

I de to forrige kapitlene presenterte vi viktige sider av kunnskapsgrunnlaget om de som lever i utenforskap. I dette kapitlet skal vi beskrive ambisjon og mål for programmet, samt tre grunnleggende prinsipper som vil være førende for programmet.

4.1 Ambisjon og mål

Ambisjonen for FRAM er å skape et helhetlig og forpliktende aktivitetsprogram for unge i utenforskap der de unge har tid nok til å utvikle mestring, oppleve engasjement og deltagelse i trygge fellesskap, og til å utvikle ferdigheter med tanke på å skape bedre liv for seg selv og andre.

For å oppnå dette har vi utviklet en tilnærming til samskaping som vi kaller *samskaping som myndiggjøring*, som vi vil presentere senere i dette notatet.

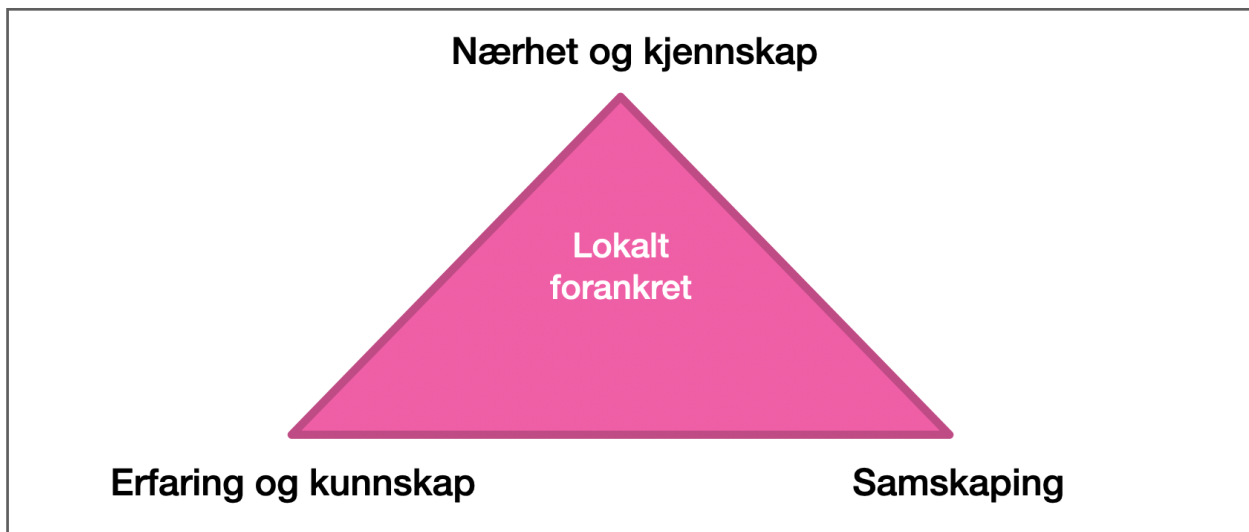
Figur 4.1 Programmet skal bygge bro mellom ulike tiltak. Målet er at de som deltar skal kunne bruke egne ressurser for å delta mer aktivt i samfunns- og arbeidslivet.

Viktige målsetninger er:

- Programmet skal være lokalt forankret
- Programmet skal være et helhetlig løp for unge i utenforskap
- Programmet bygger bro mellom lokale tiltak
- Programmet skal i størst mulig grad bruke eksisterende arenaer og utvikle nye når det er behov for det
- Programmet skal gi deltagerne rom til å definere sine egne mål
- Programmet skal utløse ressurser i hvert enkelt menneske og bruke menneskets egne ressurser til å bygge fellesskap, utvikle ferdigheter og forberede seg på jobb og utdanning
- Programmet skal evalueres underveis og ny kunnskap implementeres mens programmet pågår

4.2 Tre grunnleggende prinsipper

Programmet bygger på tre grunnleggende prinsipper, slik som figuren under viser.

Figur 4.2 Grunnprinsippene i programmet.

Nærhet og kjennskap

Det første prinsippet er nærhet og kjennskap. Programmet skal være lokalt forankret. Dette innebærer flere forhold. Deltagerne skal være lokale, og veilederne skal bruke lokal kunnskap og kjennskap. Videre handler det om å skape sammenheng mellom aktiviteter som er forankret lokalt. For å skape et helhetlig program, er det avgjørende å knytte til oss tiltak og aktiviteter som frivillige og andre organisasjoner i Kinn og omegn gjennomfører. Vi ønsker ikke å utvikle tiltak som konkurrerer med andre tiltak, men heller skape synergier med andre tiltak i nærmiljøet gjennom programmet. Det er viktig at de organisasjonene vi skal samarbeide med i programmet, har aktiviteter i Florø og Kinn kommune. Programmet skal være lokalt forankret.

Erfaring og kunnskap

Det andre prinsippet er erfaring og kompetanse. Utgangspunktet for programmet er den praksisnære erfaringen og kompetansen til kommunen, frivillige organisasjoner, inkluderings- og arbeidsbedrifter og lokale bedrifter. Kompetanse går derfor to veier: Programmet må bygge på kompetanse som finnes lokalt hos aktørene, samtidig som programmet skal være godt forankret i et nasjonalt (og internasjonalt) kunnskapsgrunnlag om utenforskap. Programmet skal altså bygge på oppdatert, forskningsbasert kunnskap om utenforskap. I siste kapittel har vi laget en oversikt over planer, utredninger og rapporter som er et viktig kunnskapsgrunnlag for dette programmet.

Samskaping

Det tredje prinsippet er samskaping, hovedverktøyet som vil bli brukt i programmet. Kjernen i programmet er at en deltager i større og større grad skal kunne ta kontroll over eget liv og være delaktig i å utvikle sin egen og andres hverdag. Samskaping som tilnærming passer godt til dette målet. Dels fordi samskaping innebærer å bygge trygge fellesskap der alle bidrar etter evne, eller snarere, skaper fellesskap som mobiliserer ressurser hos hver enkelt. Dels fordi programmet ikke kan baseres på en lineær tilnærming der man går fra A til B og oppnår et klart definert resultat. Utenforskapet er nettopp et uttrykk for dette, ellers ville disse unge ikke være i utenforskap. I stedet må man bygge lag på lag med samskaping. På denne måten blir samskaping både ferdighetstrening og en strategi om myndiggjøring. Også samskapingen må forankres og utvikles lokalt. I dette programmet vil aktivitetshuset Havglytt i sentrum av Florø være base for samskapingen. Et viktig poeng er også at samskaping inviterer til nytenkning og utprøving, nettopp fordi deltagerne i programmet selv er med på å samskape programmet.

«Regjeringa ser til Florø for å finne løysingar på utanforskap» (Firdaposten 14.09.24). På bildet: Adm.dir Ola Teigen og jobbspesialistene Joakim Berg Sundsøy og Leni Notø fra Origod. I tillegg stortingsrepresentant for Ap, Torbjørn Vereide. Foto: Firdaposten.

IV: SAMSKAPING

5 Om samskaping

Tilnærmingen for programmet er *samskaping*. Vi skal nå gjøre rede for denne tilnærmingen ved å forklare hva samskaping er.

5.1 Samskaping som arbeidsform

På hjemmesiden til Kinn kommune står det i forbindelse med revidering av kommuneplanens samfunnsdel at samskaping er en viktig tilnærming og arbeidsmåte: «For å løyse dei store utfordringane må vi samskape med innbyggjarane, frivillige, kunnskapsmiljø og næringsliv. I alle innsatsområde skal det difor i tillegg til verdiar leggest vekt på kva vi alle kan bidra med»¹⁸. I våre dager kan sjelden en kommune klare å løse oppgavene alene, den er avhengig av at kommunens innbyggere deltar i å utvikle og løse kommunens oppgaver, eller at innbyggerne selv kommer med forslag til løsninger. Forholdet mellom kommune og innbygger har derfor endret seg fra og være et klient- eller kundeforhold i «servicekommunen» til å være en relasjon der kommunen ønsker å hjelpe borgeren til å skape et godt liv for seg selv.

Det er dette som kalles for samskaping. KS har utviklet en håndbok om det de kaller samskapende sosial innovasjon. Her defineres samskaping på en lignende måte som i Kinn kommune: «I samskaping bringes kunnskap, ressurser og erfaringer sammen fra innbyggere, sosiale entreprenører, foreninger og bedrifter. Løsninger utvikles sammen med involverte innbyggere i stedet for *til* dem»¹⁹.

5.2 Samskaping er ikke samarbeid

Før vi går videre, skal vi også belyse hva samskaping er gjennom hva det *ikke* er. *Samskaping* er ikke det samme som *samarbeid*. Kommuner i Norge er for eksempel godt vant til å samarbeide med andre aktører om å utvikle tjenester til sine innbyggere. En kommune henter inn kompetanse den har behov for og samarbeider med både bedrifter og frivillige organisasjoner om å utføre en bestemt oppgave som er viktig for tjenestetilbudet.

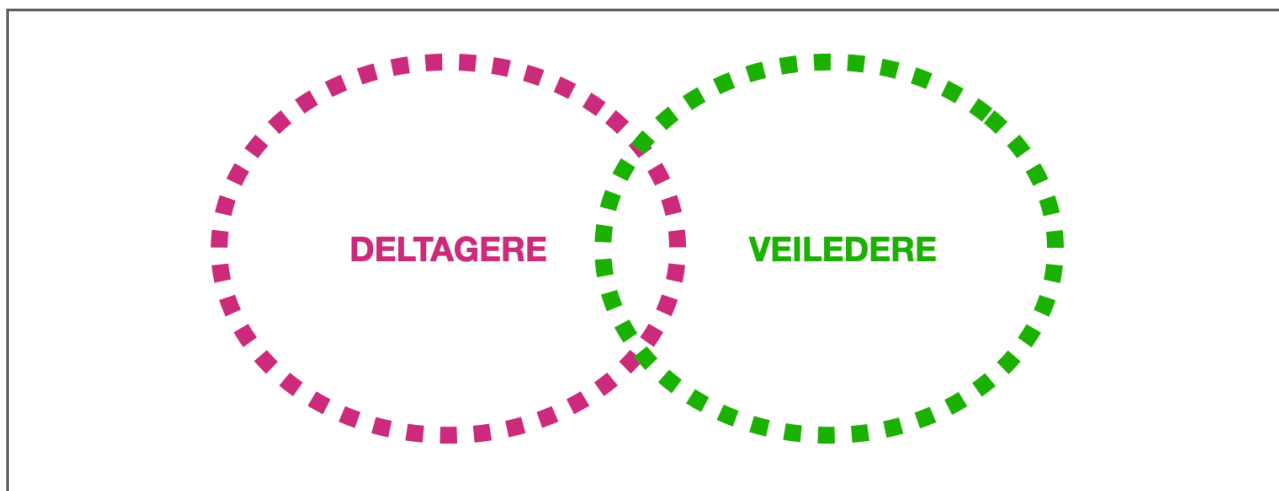
Samskaping er noe mer enn en kun et samarbeid. I FRAM er ikke målet først og fremst å løse en oppgave for en av kommunens «brukergruppe». Vi ser ikke på dem som *brukere* eller *klienter* som kommunen er pliktig til å tilby en tjeneste, men som ressurser i lokalsamfunnet. De trenger selvsagt hjelp til å se på seg selv som ressurser, og de trenger god veiledning gjennom hele programmet for i større grad å bli ressurser for seg selv og andre i lokalsamfunnet. Målet er at hver enkelt deltager, i kraft av å være innbygger, skal være med på å utvikle og gjennomføre programmet som de selv deltar i.

¹⁸ <https://kinn.kommune.no/samfunnsplanen/verdiar-og-samskaping/>

¹⁹ KS-rapport (Lars Kobro) fra 2021: *La oss gjøre det sammen! Håndbok i lokal samskapende sosial innovasjon*, s. 12.

For FRAM er det derfor viktig å understreke at vi legger opp til to samskappingsprosesser som henger sammen med hverandre, illustrert som sirkler i figur 5.1. For det første skal deltagerne i FRAM selv være med på å samskape programmet de selv deltar i. For det annet skal lokale aktører i deres respektive roller også delta i samskaping ved å utvikle og gjennomføre programmet. Også disse er innbyggere fra lokalsamfunnet.

Disse to samskappingsprosessene representerer også to ulike fokus, eller roller. En gruppe er deltagere, som programmet er rettet mot, og en gruppe er veiledere, som skal bidra til at det skapes resultater gjennom samskapingen.

Figur 5.1 I FRAM er to samskappingsprosesser som henger sammen med hverandre.

Vi vil i dette programmet bruke ordet *deltager* om personen som deltar i programmet, nettopp for å understreke at programmet er deltagende og samskapende. Likeledes vil vi bruke ordet *veileder* om de i programmet som legger til rette for aktiviteter for å understreke at programmet tar utgangspunkt i deltagerens behov, og at «jobben» består i å legge til rette for at deltagerne utvikler seg i tråd med deres forutsetninger.

5.3 Kjennetegn ved samskaping

For å tydeliggjøre hva samskaping er, må tre prinsipper være oppfylt for at noe skal kunne kalles for samskaping. For det første skal de som deltar i samskapingen også være med på å definere rammene for den. Det er viktig at de som samskaper er delaktige i å sette rammen for samskapingen, selv om noe av rammen vil være gitt på forhånd.

For eksempel er dette programmet utviklet sammen med lokale aktører i Kinn kommune – de som vil være veiledere i programmet. De som programmet er rettet mot har foreløpig ikke deltatt i utformingen, men vil involveres før programmet endelig utformes.

Samskaping forutsetter videre at løsninger utvikles sammen med andre; det er også personene som har deltatt i samskapingen som skal implementere de løsningene de selv har skapt og blitt enige om å sett ut i live. Deltagerne må slik ta ansvaret for å drive

aktivitetene. Figuren under er utarbeidet i forbindelse med «Nasjonalt postveiprojekt 2023–2026», og viser de tre prinsippene som kjennetegner samskaping.

Figur 5.2 Sentrale kjennetegn ved samskaping.

5.4 Fire former for samskaping

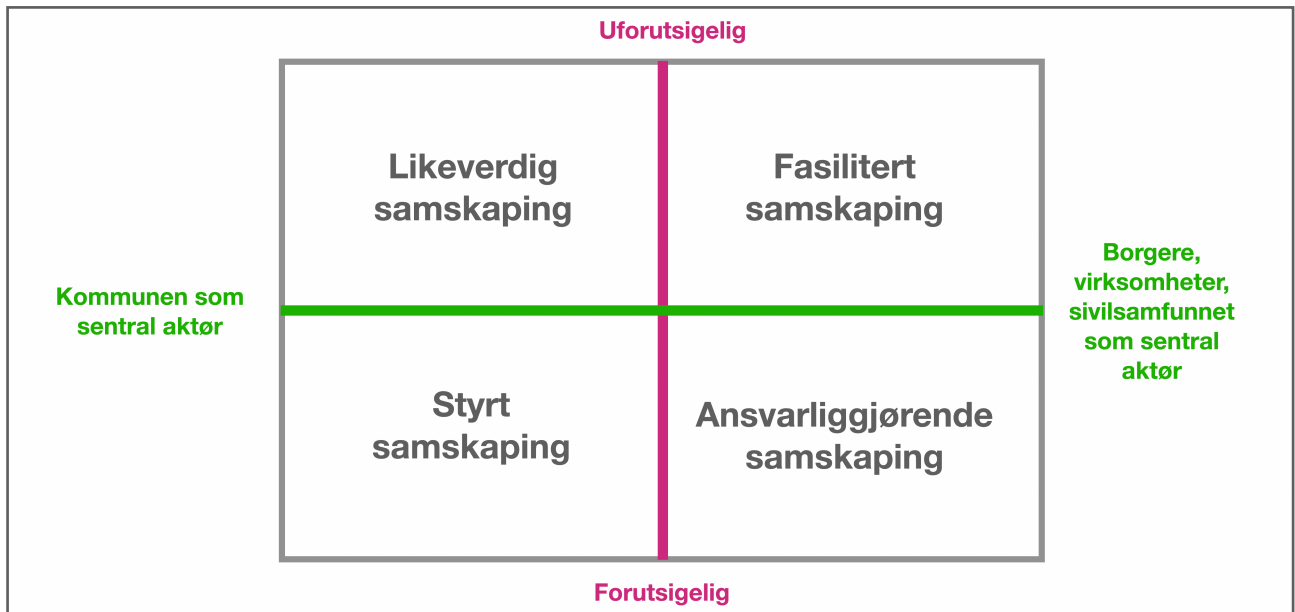
Jens Ulrichs, som har lang erfaring med samskaping, også i Norge, utviklet en modell i 2016 som beskriver fire typer for samskaping som er særlig relevant for samskaping med utgangspunkt i en kommune. Modellen er basert på to akser. Den ene akse handler om hvem som er i førerretet for samskapingen, om det er kommunen som en sentral aktør eller om det er borgere, virksomheter eller sivilsamfunnet. Den andre akse handler om det som kommer ut av samskapingen, om den er strengt planlagt (forutsigelig) eller om resultatene av samskapingen er mer uforutsigelige, og i mindre grad planlagte. Ut fra dette beskriver han fire typer samskaping.

I det han kaller styrt samskaping har de kommunale medarbeiderne en viktig definerende og besluttede rolle for samskapingen. Kommunen ønsker å styre samskapingen, og legger også rammene for samskapingen. Man har derfor en klar formening i hva samskaping skal handle om.

I den ansvarliggjørende samskapingen har kommunen en mer tilbaketrukket rolle. De deltar på lik linje med andre aktører, men har ingen ambisjon om å styre samskapingen. Ansvar er overlatt til en eller flere virksomheter, eller borgerne selv. Innholdet i samskapingen er overlatt til eksterne aktører. Fortsatt er det slik at det legges noen klare rammer for innholdet i samskapingen.

I den likeverdige samskaping er ikke innholdet i samskapingen like klart definert på forhånd, men i stor grad et resultat av hva deltagerne selv bringer til torgs. Kommunen, eller virksomheten(ene) utpekt av kommunen gjør rede for ambisjonen og hva man ønsker å få til, men det er deltagerne som lager løsningene, eller for å si det på en annen måte, tar hånd om aktivitetene de selv deltar på.

I den fasiliterte samskapingen har kommunen trukket seg helt tilbake: Den utdypes ikke her, fordi den er lite relevant for dette programmet.

Figur 5.3 Fire typer for samskaping.

6 Samskaping som myndiggjøring

FRAM skal altså bruke samskaping som tilnærming. I dette kapitlet skal vi beskrive vår tilnærming til samskaping, som vi håper vil engasjere deltageren i programmet og også bidra til at hver og en av dem tar mer ansvar for eget liv. Vi har kalt vår tilnærming for samskaping som myndiggjøring.

6.1 Samskaping er å myndiggjøre deltagerne

Unge i utenforskap er en svært sårbar gruppe. Det er flere årsaker til at de ikke deltar på samfunnsarenaer som folk flest. Utenforskapet har også ført til at de ikke har kunnet utvikle evner og ferdigheter, slik man for eksempel gjør gjennom utdanning eller i en jobb. Imidlertid er de ikke uten ferdigheter. De har ressurser, og det er også dette som er utgangspunktet for at de skal kunne ta del i en samskapingsprosess. I tillegg skal samskapingen i seg selv bidra til å mobilisere egne ressurser hos seg selv i fellesskap med andre. Det er derfor vi kaller vår tilnærming for samskaping for *myndiggjøring*. Den har mye til felles med det Ulrich kaller for *ansvarliggjørende* samskaping. Det er en type samskaping som er hjelp til selvhjelp.

Samskaping som myndiggjøring henviser i vår tilnærming både til *målet* og *prosessen*. Det overordnede målet er at deltageren skal være i stand til å ta hånd om sitt eget liv. Det handler derfor om å utløse de iboende ressursene hos deltagerne selv, og slik utvikle ferdigheter og kompetanse som gjør at hver deltager kan leve bedre liv. Samskapingen er en prosess.

Samskaping er videre en dynamisk prosess, den utvikler seg over tid. Den er ikke *lineær*, den bygges lag på lag, og det må være rom for å ta en pust i bakken. De grunnleggende ferdighetene, som man har fokus på å utvikle tidlig i programmet, er nødvendige for mer krevende aktiviteter senere i programmet.

Samskaping som myndiggjøring er en modningsprosess: Modning skjer gjennom deltagelse i felles aktiviteter over tid. Vi har utviklet en aktivitetstrapp som gjenspeiler denne modningen hos hver enkelt deltager som vi legger opp til i programmet (se neste kapittel).

6.2 Samskaping i en miljøterapeutisk kontekst

Vår tilnærming til samskaping har mye til felles med en miljøterapeutisk tilnærming utviklet av den svenske psykologen John Gunderson.

I denne modellen betraktes miljøet som en del av behandlingen. I vårt program blir Havglytt, eller det vi kaller hovedarenaen, forankringspunktet. Et trygt og forutsigbart sted, er en viktig suksessfaktor for å lykkes med programmet. Det er viktig å understreke at vi i FRAM ikke vil drive med noen form for behandling. FRAM er et aktivitetsbasert

program. Likevel er det noen viktige innsikter ved den miljøterapeutiske tilnærmingen som vi ønsker å bruke.

Den miljøterapeutiske tilnærmingen er basert på fem prinsipper: beskyttelse (skjerming), støtte (at personen blir sett og oppmuntret til selvbestemmelse), struktur (forutsigbarhet), engasjement (deltagelse ut fra interesse og ferdigheter) og bekreftelse.

Ifølge Gunderson er det viktig at en miljøbehandling tilpasses den enkelte. Dette er også viktig for vårt program. Dette er også i tråd med slik vi jobber i dag, der brukermedvirkning er et viktig prinsipp for tiltak vi gjennomfører. Det utarbeides mål og tiltak sammen med personen. Denne formen for brukermedvirkning kjennetegnes ved at veilederen, gjennom kjennskap til personen, tar hensyn til personens evner og forutsetninger for utvikling.

Viktige kjennetegn ved en miljøterapeutisk tilnærming som også er viktige prinsipper for programmet FRAM:

- Trening i en aktiv hverdag
- Innarbeide mestringsstrategier
- Utvikle og kartlegge interesser og ressurser (ferdigheter)
- Øke krav og ansvar i aktiviteter og oppgaver, legge til rette for progresjon
- Legge til rette for læring og mestring av nye ferdigheter, både sosiale og andre kompetanser
- Bidra til mye sosial omgang med andre deltagere og veilederne
- Sørge for flest mulige kontaktpunkter mellom deltagere og veiledere (innenfor rammene av tiltaket/tilbudet; for eksempel i samtaler og varierte aktiviteter)
- Innarbeide meningsfull fritid

6.3 Vår definisjon av samskaping

Basert på denne gjennomgangen, har vi utviklet en foreløpig definisjon av samskaping for unge i utenforskap som vi vil legge til grunn for programmet FRAM:

Samskaping som myndiggjøring handler om at deltagere og veiledere sammen i en trygg, åpen, inkluderende og forpliktende prosess tilrettelegger for aktiviteter som bidrar til mestring, og at de utvikler ferdigheter med utgangspunkt i den enkeltes ressurser, ferdigheter og behov, hvor den enkelte i stadig større grad selv bidrar i gjennomføringen av aktiviteter og bidrar til å bygge fellesskap for seg selv og andre.

V: INNHOLD

7 Arenaer i programmet

I dette og de to neste kapitlene vil vi gjøre nærmere rede for innholdet i programmet. Vi begynner med å beskrive arenaene. Med arena mener vi de konkrete stedene der en eller flere aktiviteter i programmet finner sted. Innenfor miljøterapien har stedet eller miljøet en viktig betydning for et menneskes utvikling, jf. forrige kapittel. Steder, der det foregår aktiviteter, må oppleves som trygge og inkluderende.

7.1 Havglytt er hovedarenaen

Aktivitetshuset Havglytt, som ligger i Florø sentrum, vil være den viktigste arenaen i programmet. Havglytt drives i dag på oppdrag av kommunen av Origod, og skal være et aktivitetshus som er åpen for alle innbyggerne i Florø. Flere frivillige organisasjoner, lag og foreninger har allerede aktiviteter her. Det er flere grunner til at Havglytt er godt egnet til å være hovedarenaen i programmet FRAM.

Bilde. Aktivitetshuset Havglytt ligger i Florø sentrum. Foto: Origod.

For det første er det en stor kafé ved Havglytt som brukes av byens innbyggere. Kafeen selger både kalde og varme retter. Å spise middag ved Havglytt er populært. Origod har personer som jobber fast på kjøkkenet ved Havglytt. Å servere og lage mat vil være viktige aktiviteter i programmet. Felles måltider bidrar til mestring og opparbeidelse av gode rutiner for de som deltar i programmet.

For det annet foregår det allerede aktiviteter i huset fra morgen til kveld. Det er med andre ord et etablert aktivitetshus som er åpent store deler av døgnet og som deltagerne kan bruke utenom fastsatt program i FRAM. Det er et mål at deltagerne opplever at programmet tilbyr trygge rammer, og at de oppfatter Havglytt som et trygt sted å være.

For det tredje er det plass til atskillige flere aktiviteter ved Havglytt enn i dag. Huset har flere store fellesrom, og det er også rom som i dag ikke utnyttes godt nok. For eksempel

kan Bua²⁰, som driver med utlån av utstyr, og som er et kommunalt tiltak, flyttes til Havglytt. Bua kan være en arena for jobbtrening for deltagerne i FRAM. Denne fleksibiliteten er fordelaktig for programmet da flere av aktivitetene vil bli planlagt fortløpende sammen med deltagerne.

Bilde: Hos BUA Florø kan du låne gratis sports- og friluftsutstyr.

Illustrasjon: Kinn kommune.

For det fjerde har flere av de som vil være veiledere i FRAM allerede pågående aktiviteter ved Havglytt. Deltagerne vil kunne ha noen å snakke med mellom aktiviteter i programmet. I tillegg er det ansatte ved Havglytt, og mennesker fra Florø som bruker huset regelmessig. Vi mener dette vil bidra til å skape trygge rammer for deltagerne, samt gjøre dem mer synlige for folk rundt.

Havglytt skal altså være et trygt forankringspunkt for alle som deltar i programmet FRAM, og den mest sentrale fellesskapsarenaen. Den skal bidra til å strukturere hverdagen for deltagerne, og bidra til å skape en trygg ramme for deltagerne i programmet.

Havglytt, som hovedarena i FRAM, skal også fungere som bindeledd til de andre arenaene i programmet der det også vil foregå aktiviteter.

7.2 Andre arenaer i Florø

Mange av aktivitetene vil ta utgangspunkt i Havglytt, men flere av aktivitetene vil også finne sted på andre arenaer i Florø eller i naturen som omkranser byen.

En viktig målsetting for programmet FRAM er at vi tar i bruk arenaer som allerede er etablert og som drives av ulike lokale aktører i Florø. Kommunens egne arenaer vil være viktig å integrere i programmet, for eksempel Bua som allerede er nevnt, eller arenaer i regi av kommunen, for eksempel har Kurs KF arenaer som er myntet på integrering og inkludering av innvandrere.

²⁰ Kinn kommune har selv tatt til orde for en slik løsning i rapporten *Samarbeid og samskaping. Kinn kommune og frivillig sektor. Strategi og samordning* fra 2024: «Origod kan ta over drifta av BUA i Florø. BUÅene kan vere godt eigna som arbeidstrenings- og aktivitetsarena. Oppgåver er kundehandsaming og rettleiing, registrering av utlån, bestilling av varer, reparasjon av utstyr, marknadsføring. Tilleggsoppgåver kan vere å få sett gjenbruk meir på agendaen. Her kan tilbydast kurs eller det kan etablerast reparasjonsverkstad», se avsnitt 8.2.

Mange frivillige organisasjoner har egne arenaer som det er mulig å bruke. Et eksempel er arenaer som friluftsgårder og turlag driver. Eller det kan være kulturarenaen som Kinn Bryggeri har etablert. Bedrifter kan også fungere som egnede arenaer for aktiviteter.

Hvilke av disse arenaene som vi vil bruke i FRAM, vil være avhengig av samarbeidspartnerne i programmet, og aktivitetene som programmet vil inneholde.

Figur 7.1 Eksempler på arenaer som kan knyttes til programmet.

7.3 Utvikle nye arenaer

Programmet skal også bidra til at det utvikles nye arenaer. Det er trolig behov for å utvikle og utprøve arenaer og aktiviteter som er spesielt tilpasset målgruppen for FRAM. Ikke minst ønsker vi at våre samarbeidspartnere kan benytte FRAM til å utvikle og teste ut nye opplegg. I tillegg ønsker vi å legge til rette for at deltagerne selv bidrar til å utvikle egne arenaer og aktiviteter etter en tids deltagelse i programmet. Dette er i tråd med samskaping som tilnærming. FRAM skal være en *arena for innovasjon og nyskaping* både for de som deltar, og for de som tilrettelegger for arenaer og aktiviteter i programmet.

7.4 Tre typer arenaer

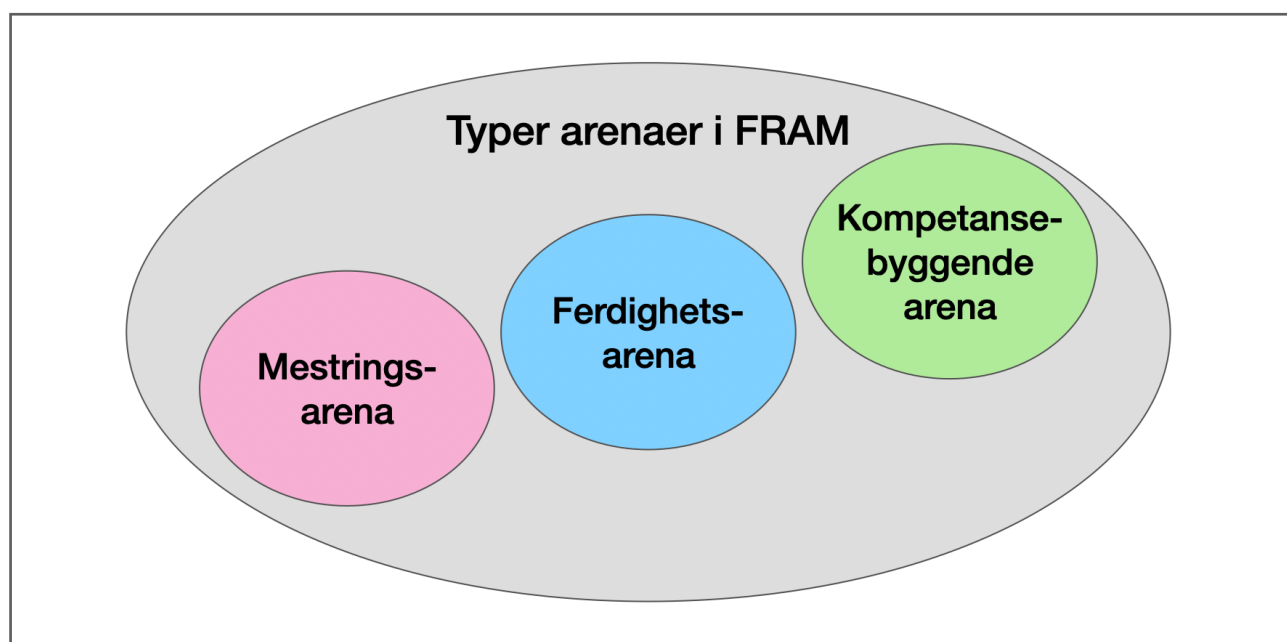
En arena må ikke bare inneholde én eller flere aktiviteter, den må ha en hensikt. Et viktig formål med programmet er at deltagerne skal i økende grad bli i stand til å ta ansvar for egne liv. Arenaer og aktiviteter må tilpasses deltagerens modenhet. FRAM vil derfor bestå av tre hovedtyper av arenaer:

Den første er *mestringsarenaen*. I en tidlig fase av programmet kan det å gå turer eller spise med andre være en krevende aktivitet. Aktivitetene som foregår på denne arenaen vil være ulike aktiviteter der det handler om å mestre ulike sider ved hverdagen. For

eksempel kan en aktivitet være å øve på å være sammen med andre og oppleve verdien av trygge og inkluderende fellesskap.

Senere i programmet, når deltagerne har begynt å mestre disse aktivitetene, vil man kunne ta steget videre og delta i aktiviteter som krever andre ferdigheter. For eksempel delta i en aktivitet i regi av Fjordane friluftsråd der man ikke bare trener på sosialt samvær, men også på å utvikle kunnskap og ferdigheter. Å rydde skjærgården for søppel kan for eksempel være en slik aktivitet. Dette kaller vi for *ferdighetsarenaen*: det handler om å utvikle praktiske og sosiale ferdigheter, og kunnskap om ulike temaer (forsøpling, bærekraft osv.)

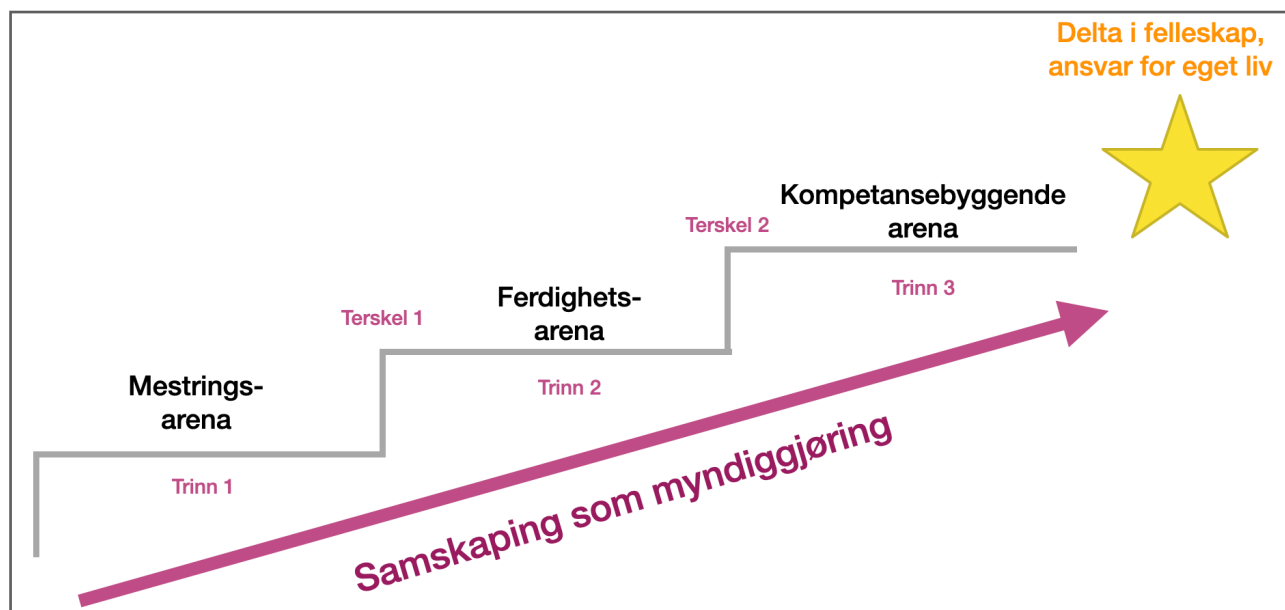
Den siste arenaen er *den kompetansebyggende arenaen*. Her handler det også om å utvikle ferdigheter, men i tillegg handler det om å kvalifisere deltageren for ulike opplærings- og utdanningstilbud og for arbeidslivet. Her kan man benytte seg av kjente tilnærminger (for eksempel Varig tilrettelagt arbeid – VTA eller Arbeidsforberedende trening – AFT), men det kan også være behov for å utvikle nye tiltak og aktiviteter som er spesielt godt egnet for målgruppen.

Figur 7.2 Arenaene i programmet kan deles inn etter tre hovedtyper. Hver hovedtype skal tjene en bestemt hensikt.

8 Aktivitetstrappen

I dette kapitlet skal vi se nærmere på hvordan vi ser for oss utvikling for deltagerne i programmet med utgangspunkt i de tre arenaene vi beskrev i forrige kapittel. Vi skal illustrere dette gjennom en modell som vi har kalt for *aktivitetstrappen*. Tankegangen er at hver arena representerer et «trinn» i en utvikling mot å bli mer inkludert i et fellesskap og i samfunnet. I programmet kaller vi dette for myndiggjøring, slik vi har sett. Se figur 8.1 for en illustrasjon av aktivitetstrappen.

Figur 8.1 Aktivitetstrappen der hvert trinn korresponderer til én type arena.

Vi skal nå gå nærmere inn på aktivitetstrappen.

8.1 Tre trinn i programmet

Trappen består av tre trinn. Hvert trinn korresponderer med én av de tre hovedtypene for arenaer i programmet. Det betyr at aktivitetene i programmet vil tilpasses de ulike trinnene i aktivitetstrappen. For eksempel vil aktivitetene på mestringsarenaen i første rekke handle om å skape struktur i egen hverdag, delta i meningsfulle fellesskap, gå på turer og andre former for mestringsaktiviteter.

Når en deltager behersker aktiviteter på mestringsarenaen, er vedkommende moden for å delta i aktiviteter på ferdighetsarenaen (trinn 2). På dette trinnet kan en deltager i større grad ta ansvar for egen utvikling og etter hvert selv bidra til å medvirke til å utvikle aktiviteter, ikke bare delta. Når en deltager også behersker aktiviteter på ferdighetsarenaen, vil aktivitetene, som er på nivå 3, i større grad handle om kompetansebyggende aktiviteter med tanke på at deltageren kan gå over i en jobb eller starte på et utdanningsløp.

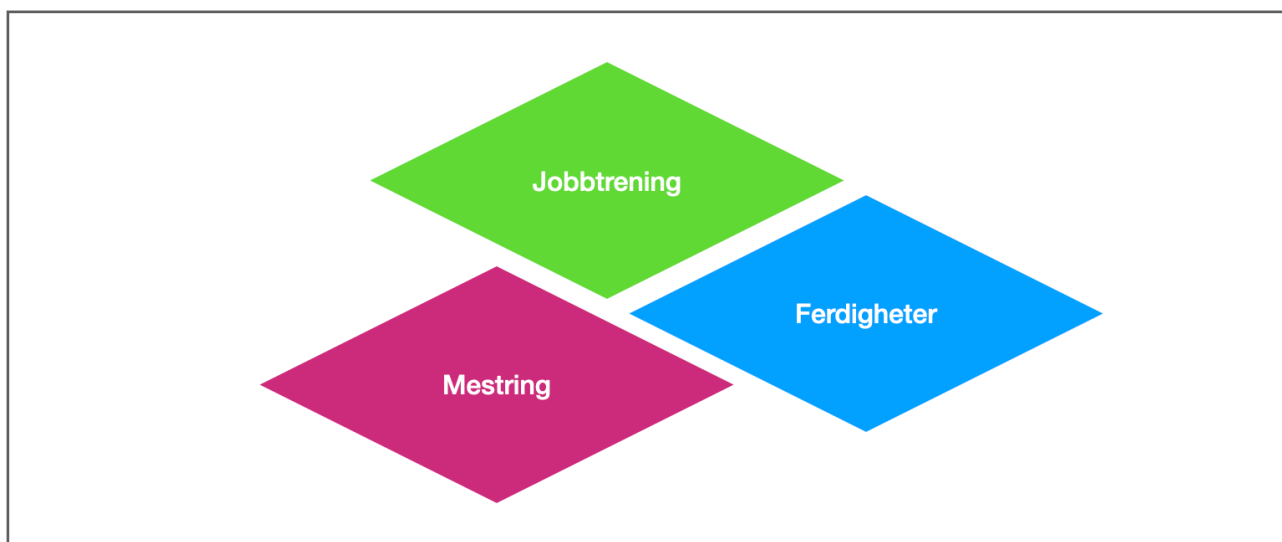
8.2 Utvikling er å etablere arenaer

Et viktig mål for programmet er å få flere mennesker ut i jobb. Det er det samme som for mange andre tilsvarende offentlige tiltak, noe som understrekes i ny stortingsmelding om jobb og trygd: «I Norge trenger vi at alle som kan jobbe, er i jobb»²¹. Utvikling i programmet kan derfor forstås som inkludering i arbeidslivet, dvs. som prosessen for å kvalifisere seg til arbeidslivet.

For deltagerne i FRAM vil derimot utvikling ikke være en lineær prosess på samme måte som de som normalt deltar på arbeidskvalifiserende tiltak. Det er fordi deltagerne har for mange «hull» som det ikke umiddelbart er lett å tette. Det er derfor viktig å påpeke at aktivitetstrappen ikke er tenkt som en lineær prosess, selv om modellen lett kan oppfattes som en utvikling fra A til B gjennom tre trinn.

Poenget er at man aldri gjør seg ferdig med et trinn. For deltagerne i programmet, som er blant de mest sårbare i samfunnet, vil man aldri helt bli ferdig med å mestre hverdagen. Man må hele tiden øve på å mestre de mest grunnleggende behovene, selv når man har klart å oppnå mestring og har kommet lenger opp på aktivitetstrappen.

Et trinn i aktivitetstrappen erstatter ikke et annet trinn, men er en forutsetning for å komme videre til neste trinn. For eksempel vil det å utvikle sosiale og faglige ferdigheter på trinn 2 forutsette at man opplever trygghet og deltar i meningsfulle og inkluderende fellesskap. Trygghet er et eksempel på et viktig behov som kan kun oppnås ved at man aktivt jobber med det hele tiden. Grunnleggende aktiviteter som å delta i fellesskap sammen med andre rundt et måltid eller å gå en tur sammen med andre, er viktige aktiviteter som man kontinuerlig må jobbe med gjennom hele prosessen. Vekst eller utvikling forutsetter med andre ord at grunnleggende menneskelig behov er ivaretatt, jf. Maslows berømte behovspyramide.

Figur 8.2 Utvikling handler om å ha flere arenaer å delta på, ikke erstatte én med en annen.

²¹ En forsterket arbeidslinje – flere i jobb og færre på trygd. Meld. St. 33 (2023–2024), s. 7.

Utvikling er derfor å etablere arenaer for deltagerne. Først vil fokuset være å skape mestringsarenaen, deretter å etablere nye arenaer i tillegg. Utvikling handler om å ha flere arenaer å være på, men det er viktig å ta høyde for at det kan gå for fort. Det er avgjørende med en fot i bakken av og til, noen ganger må man tilbake på aktivitetstrappen for å kunne få flere ben å stå på.

Utvikling må også være individuelt tilpasset, det er dette vi skal tematisere i neste avsnitt. Hver deltager skal ha en egen plan og egne mål.

8.3 Å tørre å drømme

Legger vi forskning til grunn, er det mange årsaker til at unge er i utenforskap, selv om det er noen årsaker som synes å være felles for gruppen som sådan. Det er derfor grunn til å tro at det vil være forskjellige veier ut av utenforskapet.

FRAM skal være et individuelt tilpasset program. Det er ikke kommunen eller offentlig myndigheter som skal eie visjonen for hver enkelt deltager i programmet, heller ikke veilederne i programmet. Hver enkelt deltager må eie sin egen *drøm* – hva vedkommende ønsker å oppnå gjennom å delta i FRAM. Dette må være basert på hva som er realistisk å oppnå.

Bare det å formulere en drøm, kan være et stort skritt for mange. For noen er det vanskelig i det hele tatt å drømme – å se for seg en annen situasjon i fremtiden enn den man befinner seg i nå. Innledningsvis i programmet skal vi bidra til at hver enkelt deltager formulerer tanker om hva vedkommende ønsker å oppnå gjennom FRAM basert på hva en ønsker og hva som er realistisk å oppnå. Det å lære seg å definere drømmer vil også være en viktig egenskap i den videre prosessen da deltagerne forhåpentlig vil kunne utvikle og danne nye drømmer og visjoner etter hvert som de blir introdusert for nye aktiviteter i programmet.

8.4 Kriterier for måloppnåelse

Hver enkelt deltager skal selv, men i dialog med en veileder, sette egne mål for deltagelsen i FRAM. I tillegg må det være en klar forståelse av når en deltager er moden nok til å delta på en ny arena. Det må defineres noen overordnede *objektive* kriterier for når en deltager er på *terskelen* til å delta på ny arena i programmet.

I programmet vil det være løpende samtaler mellom deltager og veileder. I tillegg må det være regelmessige samtaler med tanke på å kartlegge hvor i aktivitetstrappen en deltager befinner seg, og om vedkommende er klar for å ta fatt på et nytt trinn. Det er mange typer verktøy som kan benyttes. Man må bli enig om dette når man endelig utformer programmet.

Tabell 8.1 Mulige kriterier for måloppnåelse.

Kriterium	Mestringsarena	Ferdighetsarena	Kompetansebyggende arena
Deltagelse (oppmøte)	Progresjon i deltagelse og iht. plan	Stabil deltagelse og følger plan	Deltatt aktivt i egen plan, definerte mål og veier til målet
Kartlegging, mål/plan	Har gjennomført grunnleggende kartlegging og utarbeidet egne mål for deltagelsen	Har gjennomført kompetansekartlegging (kompetanse og interesser)	Har gjennomført kompetansekartlegging med tanke på deltagelse i arbeidslivet (motivasjon, utholdenhet, helse, arbeidsevne o.l.)
Aktiviteter	Deltar i aktiviteter	Deltar og foreslår aktiviteter. Deltagende i samskapingen av mestringsaktivitetene. Stabil deltagelse i andre aktiviteter enn de som foregår på Havglytt	Tar også ansvar i gjennomføringen av aktiviteter, samt deltar aktivt i aktivitetene. God deltagelse i andre aktiviteter enn de som foregår på Havglytt
Modenhet	Viser mestring i aktivitetene en deltar i	Er i en posisjon der en kan påvirke egen situasjon	Viser evne til å ta ansvar for eget liv (hjelp til selvhjelp)

Om bord på galeasen Svanhild. Foreningen Svanhilds vener har som mål å skape et aktivt miljø for bevaring og bruk av Svanhild. Foreningen er interessert i å samarbeide om programmet FRAM dersom det er mulig å tilpasse en slik type aktivitet etter Svanhild sin aktivitet som er sesongbasert og til dels væravhengig. Foto: Svanhilds vener.

9 Aktiviteter i programmet

Aktivitetene i programmet vil altså foregå på tre typer arenaer. Aktivitetene i programmet er videre tilpasset de ulike trinnene på aktivitetstrappen. Utvikling oppnår man ved både å mestre flere aktiviteter og ved å delta på flere typer arenaer.

9.1 Typer aktiviteter

Hvilke aktiviteter som programmet vil bestå av, avgjøres i løpet av våren 2025 sammen med samarbeidspartnerne til programmet FRAM. Det er viktig at aktivitetene er varierte og aktivitetene i programmet er tilpasset de ulike trinnene på aktivitetstrappen.

Aktivitetene må også tilpasses innspill vi får fra de som skal delta i programmet. Det er viktig å tilby aktiviteter som engasjerer og som deltagerne allerede har ferdigheter innenfor. Gaming kan tjene som et eksempel. Det er trolig deltagere i programmet som har erfaring med og ferdigheter innenfor gaming. De mangler imidlertid ferdigheter i å delta i fellesskap med andre. Etter en tid, når man i større grad mestrer å delta i fellesskap med andre, kan gaming igjen bli en ressurs som man kan nyttiggjøre seg i programmet. Poenget er at gaming utenfor en sosial kontekst kan forsterke utenforskapet. Gaming, når man behersker en rekke andre aktiviteter, kan være en ferdighet som bidrar til inkludering og utvikling.

I tabell 9.1 har vi laget en oversikt over hvilke typer aktiviteter som programmet kan bestå av. Vi har også beskrevet formålet for hver type aktivitet, og gitt noen eksempler på aktiviteter for hver type. Når det gjelder formål, kan det være overlapp mellom aktiviteter. Uansett er det positivt at en aktivitet kan ha flere formål.

Tabell 9.1 Hovedtyper aktiviteter.

Nr.	Type aktivitet	Formål	Eksempler
1	Individuell plan	Aktiviteter som har som formål å kartlegge og avklare behov, mål, ressurser og kompetanse sammen med deltageren	• Bruk av ulike kartleggingsverktøy, for eksempel Tankevirus
2	Relasjoner og fellesskap	Aktiviteter som har som formål å bidra til inkludering og å utvikle relasjonell kompetanse	• Spise sammen • Ulike typer spill
3	Mestring og ansvar	Aktiviteter som har som formål å bidra til mestring og til å ta mer ansvar for seg selv	• Utføre aktiviteter som er krevende for en selv • Utføre små oppgaver
4	Ferdigheter	Aktiviteter som har som formål å utvikle og trene på ferdigheter som gir faglig og sosial utvikling	• Rydde en strand for søppel

5	Arbeidstrening	Aktiviteter som har arbeidstrening og kompetanseutvikling som formål	• Jobbe på Bua • Utføre oppgaver i en bedrift
6	Kreativitet og samskaping	Aktiviteter som bidrar til økt kreativitet og kompetanse innen samarbeid og samskaping	• Bidra til å lage en aktivitet i programmet sammen med andre

9.2 Oversikt over mulige aktiviteter for hvert trinn

I forrige avsnitt har vi gitt en forsøksvis oversikt over hvilke hovedtyper aktiviteter programmet kan bestå av. Imidlertid må hver aktivitet tilpasses hvert trinn på aktivitetstrappen. For eksempel vil det på trinn 1 være krevende nok for en deltager å spise frokost sammen med andre. På trinn 2 kan deltagerne i større grad delta i å lage frokosten. Aktiviteten har da også flere formål: spise sammen og å utføre en oppgave.

I tabell 9.2 har vi gitt noen eksempler på aktiviteter for hver aktivitetstyper som er i tråd med trinnene i aktivitetstrappen.

Tabell 9.2 Eksempler på aktiviteter iht. type og trinn.

Nr.	Type aktivitet	Mestringsaktiviteter (trinn 1)	Ferdighetsutviklende ferdigheter (trinn 2)	Kompetansebyggende aktiviteter (trinn 3)
1	Individuell plan	Kartlegge behov og ressurser gjennom en intervju samtale med en veileder	Verktøy som kan brukes: • Motiverende intervju (SØT-metodikk) • Interessekartlegging	Verktøy som kan brukes: • Karriereverktøy, «supported employment»-tilnærming • SE/CE-metodikk, som har hovedfokus på det enkelte individ og hens ønsker, interesser, ressurser og oppfølgingsbehov
2	Relasjoner og fellesskap	Aktiviteter med stor grad av skjerming. Dette kan være: • Spise sammen med andre i programmet • Spille spill o.l. • Gå turer	Aktiviteter med økt eksponering: Deltagerne får selv en aktiv rolle i å lage mat, bestemme opplegg for en tur o.l	Aktiviteter med stor grad av eksponering: En deltager legger til rette aktiviteter for andre deltagere i programmet
3	Mestring og ansvar	Aktiviteter som trener på enkle oppgaver som er vanskelige for de som deltar. For eksempel: • Enkle ferdighetsoppgaver med vekt på sosial mestring • Spille brettspill	Mer avanserte oppgaver som går videre på å mestre oppgaver som har vært vanskelig, samtidig som man bruker kompetanse hos deltagerne selv som input til en aktivitet	Man bruker deltagerne kompetanse og ressurser i stor grad for å skape mestring hos deltagerne

4	Ferdigheter	Svært enkle ferdighetsoppgaver der det ikke er krav om forutgående ferdigheter eller til evne til å ta ansvar	Mer avanserte ferdighetsoppgaver der faglig utvikling er sentralt. For eksempel rydde en strand for søppel, samtidig som man snakker om problemstillinger og temaer knyttet til dette	Kompetansebyggende aktiviteter der deltagerne har en viktig medvirkende rolle, for eksempel i gjennomføringen av aktiviteten
5	Arbeidstrening	Gjennomføre enkle oppgaver innenfor et kortere tidsrom (f.eks. hjelpe til å flytte en kommode fra et sted til et annet)	Aktiviteter som: • Jobbe på BUA • Oppgaver på kafeen på Havglytt • Gjøre mer sammensatte transportoppdrag • Jobbe på verksted eller i en butikk (for eksempel en halv dag)	Utplassering hos en bedrift eller en organisasjon
6	Kreativitet og samskaping	Delta i aktiviteter som fremmer kreativitet og samarbeid	Være med å utvikle aktiviteter til programmet FRAM sammen med andre deltagere og veiledere i programmet (eksempel på samskaping)	Delta i en aktivitet der man bruker kreativitet for å komme frem til et bestemt resultat (for eksempel sammen med elver fra Florø ungdomsskole)

9.3 Ukeplan

Aktiviteten i programmet vil struktureres som en ukeplan. Utgangspunktet for å fylle uken med aktiviteter, vil være aktivitetsoversikten fra forrige avsnitt (tabell 9.2). Det vil være aktivitet i programmet fra midten av august til slutten av juni med unntak av jule- og påskeferie. Det bør utarbeides et alternativt program for disse høytidene ved Havglytt, som deltagerne selv kan være med på å utforme.

Det bør være program rundt 25–30 timer hver uke. Vi legger opp til at Origod har ansvar for rundt 15 timer per uke, mens samarbeidspartnere bidrar med aktiviteter som utgjør 10–15 timer.

Når det ikke er aktiviteter i programmet, vil vi oppfordre deltagerne til å foreta seg noe ved Havglytt eller delta på åpne arrangementer hos ulike organisasjoner, lag og foreninger i Florø. Det foregår allerede en del faste arrangementer i Florø, som FRAM kan bli en del av. For eksempel gjennomfører Kurs KF middag og sosial kveld på fredager i Florø. Arrangementet er et tilbud til innvandrere i Florø, men er åpnet for alle. For deltagerne i FRAM kan dette være en god arena for å lære mer om andre kulturer og å delta i andre typer fellesskap.

I det følgende skal vi illustrere hvordan en ukeplan kan se ut for alle de tre trinnene i programmet, jf. aktivitetstrappen.

Tabell 9.3 Eksempel på ukeplan for trinn 1.

Klokkeslett	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Helg
8–12	• Delta på frokost • Gå på tur <i>Inntil 3 timer</i>			• Delta på frokost • Gå på tur <i>Inntil 3 timer</i>	• Delta på frokost • Spill brettspill <i>Inntil 3 timer</i>	
12–18	• Tid avsatt for individuell kartlegging og oppfølging <i>2–3 deltagere per gang, 1–1,5 time</i>	• Relasjonsbyggende aktiviteter og aktiviteter som bidrar til mestring og ansvar <i>Inntil 3 timer</i>	• Relasjonsbyggende aktiviteter og mestring <i>Inntil 3 timer</i>		• Relasjonsbyggende aktiviteter og mestring <i>Inntil 3 timer</i>	• Natur- eller kulturbasert aktivitet (hos samarbeidspartner) – én eller flere aktiviteter å velge mellom <i>Inntil 3 timer</i>
18–22	• Felles middag og sosialt <i>Inntil 2,5 timer</i>	• Natur- eller kulturbasert aktivitet (hos samarbeidspartner) – én eller flere aktiviteter å velge mellom <i>Inntil 2 timer</i>		• Felles middag og sosialt <i>Inntil 2,5 timer</i>		

Naturbaserte aktiviteter er viktige i programmet. Fjordane friluftsråd organiserer en rekke aktiviteter som kan bidra til ferdighets- og arbeidstrening for deltagere i programmet. Foto: Fjordane friluftsråd.

Tabell 9.4 Eksempel på ukeplan for trinn 2.

Klokkeslett	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Helg
8–12	Lage frokost til alle i programmet (inkludert rydde) og sosialt samvær (gå tur, spille spill o.l.) <i>Inntil 3 timer</i>		Tid avsatt for individuell kartlegging og oppfølging <i>2–3 deltagere per gang, 1–1,5 time</i>	Lage frokost til alle i programmet (inkludert rydde) og sosialt samvær (gå tur, spille spill o.l.) <i>Inntil 3 timer</i>	Lage frokost til alle i programmet (inkludert rydde) og sosialt samvær (gå tur, spille spill o.l.) <i>Inntil 3 timer</i>	
12–18	- Ulike jobbgrupper: • BUA (utlån av utstyr) • Kantinevakt på Havglytt • Annen jobbtrening <i>Kl. 13–17</i>	Felles tur som er foreslått og planlagt av deltagerne i programmet sammen med veilederne <i>Inntil 3,5 timer</i>	Ferdighets- utvikling (Havglytt) <i>Inntil 3,5 timer</i>	- Ulike jobbgrupper: • BUA (utlån av utstyr) • Kantinevakt på Havglytt • Annen jobbtrening <i>Kl. 13–17</i>	- Ulike jobbgrupper: • BUA (utlån av utstyr) • Kantinevakt på Havglytt • Annen jobbtrening <i>Kl. 13–17</i>	Natur- eller kulturbasert aktivitet (hos samarbeids-partner) – én eller flere aktiviteter å velge mellom <i>Inntil 4 timer</i>
18–22			Natur- eller kulturbasert aktivitet (hos samarbeids-partner) – én eller flere aktiviteter å velge mellom <i>Inntil 2,5 timer</i>		Middag i regi av Kurs KF <i>Inntil 2,5 timer</i>	

Tabell 9.5 Eksempel på ukeplan for trinn 3.

Klokkeslett	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Helg
8–12	Lage frokost til alle i programmet (inkludert rydde) og sosialt samvær (gå tur, spille spill o.l.) Inntil 3 timer	Tid avsatt for individuell kartlegging og oppfølging 2–3 deltagere per gang, 1–1,5 time		Lage frokost til alle i programmet (inkludert rydde) og sosialt samvær (gå tur, spille spill o.l.) Inntil 3 timer	Lage frokost til alle i programmet (inkludert rydde) og sosialt samvær (gå tur, spille spill o.l.) Inntil 3 timer	
12–18	Ulike jobbgrupper: - Ansvar for BUA (utlån av utstyr) - I en bedrift - Annen jobbtrening Kl. 13–17	Utvikle aktiviteter, jobbe med kreative aktiviteter Inntil 4 timer	Utvikle aktiviteter, jobbe med kreative aktiviteter Inntil 4 timer	Ulike jobbgrupper: - Ansvar for BUA (utlån av utstyr) - I en bedrift - Annen jobbtrening Kl. 13–17	Ulike jobbgrupper: - Ansvar for BUA (utlån av utstyr) - I en bedrift - Annen jobbtrening Kl. 13–17	Natur- eller kulturbasert aktivitet (hos samarbeidspartner) – én eller flere aktiviteter å velge mellom Inntil 4–5 timer
18–22			Natur- eller kulturbasert aktivitet (hos samarbeidspartner) – én eller flere aktiviteter å velge mellom Inntil 3 timer		Middag i regi av Kurs KF Inntil 2,5 timer	

VI: RESSURSER OG PLAN

10 Organisering, kompetanse og evaluering

I dette kapittelet skal vi beskrive organiseringen av prosjektet, kompetansebehov og mulig opplegg for evaluering (læring).

10.1 Organisering

Utenforskap er en utfordring som angår alle i kommunen. Denne utfordringen må derfor løses av en gruppe organisasjoner, lag, foreninger og bedrifter i fellesskap. Dette samsvarer som vi tidligere har beskrevet med tilnærmingen til hvordan Kinn kommune ønsker å løse samfunnsutfordringer, som et samarbeid mellom frivillige lag og organisasjoner, offentlige aktører, kunnskapsbedrifter og nærings- og arbeidslivet i kommunen.

Programmet vil gjennomføres av Origod i samarbeid med lokale aktører. Origod har utarbeidet dette programmet med innspill fra lokale aktører i Florø. I tabell 10.1 har vi listet opp organisasjoner som er positive til å bidra til videre utvikling og gjennomføring av programmet.

Tabell 10.1 Aktører som vi har vært i kontakt med og som har bekreftet at de er positive til å delta i et samarbeid om programmet FRAM.

Organisasjon og/eller forening	Kontaktperson
Fjordane friluftsråd	Lasse Lund
Flora Pensjonistlag	Reidun Espeland
Flora vidaregåande skule	Siri Sunde
Florø ungdomsskule	Kari Vårdal
Florø Røde Kors	Gunvor Lysne Fjellro
Kinn Bryggeri AS / Vesle Kinn	Ann-Magritt Banne
Kinn kommune	Trude Gulbranson og Elisabeth Solheim
KURS KF – Kinn utdannings- og ressurscenter	Eva Melvær Langås
Nav Florø	Venke Eikeseth Olafsson
Nor Tekstil AS	Marianne U. Knapstad
Sparebankstiftinga Sogn og Fjordana	Yngve Thorsen

Sunnfjord kommune v/ Skulefraværsprosjektet	Cecilie Udberg-Helle
Svanhilds vener	Jorunn Reisæter
Vestland fylkeskommune	Per Odd Grevsnes

Origod vil inngå samarbeidsavtaler med de aktørene som ønsker å delta. Endelig organisering av programmet bestemmes etter at finansiering av programmet er på plass og det er avklart hvilke aktører som skal delta i programmet som veiledere.

10.2 Kompetansebehov

Lokal kunnskap og erfaringskompetanse er avgjørende for å lykkes med programmet FRAM. Alle veilederne i programmet vil ha kunnskap om lokale forhold gjennom å ha tilrettelagt og gjennomført aktiviteter for ulike befolkningsgrupper gjennom mange år. Origod har i 2025 jobbet med utenforskap i femti år.

Innledningsvis i dette notatet la vi vekt på at samarbeidet om FRAM kan bidra til at det dannes et flerfaglig kompetansenettverk innen temaet unge i utenforskap. Det er behov for ulike type kompetanse for å kunne tilby deltagerne i programmet en best mulig opplevelse og for å gjennomføre de mange ulike aktivitetene som programmet vil bestå av.

I tabell 10.2 har vi utarbeidet en foreløpig oversikt over kompetanse det vil være behov for i tillegg til lokal kjennskap og kunnskap.

Tabell 10.2 Oversikt over kompetansebehov.

Nr.	Kompetanse	Utdypning
1	Kompetanse om arbeidstrening og ulike typer for kompetansebyggende tiltak	Kompetanse for å få mennesker i jobb (arbeidsveiledere)
2	Pedagogisk kompetanse	Barnevernspedagoger, lærere, veiledere
3	Sosial arbeid	Sosionomer, kompetanse innen rus og ungdomskriminalitet, skolerådgivere
4	Helsefaglig kompetanse og kompetanse innen mestring og relasjonskompetanse	Helsearbeidere, helsesykepleiere, psykologer (kompetanse innen psykisk helse), prosessveiledere
5	Spill	Kompetanse innen spill, gaming
6	Naturbasert kompetanse	Kompetanse for å tilrettelegge for aktiviteter ute, idrettsfaglig kompetanse, kompetanse innen sjø og fritid
7	Kulturkompetanse	Kulturrådgivere- og arbeidere
8	Kompetanse innen samarbeid, samskaping og kreativitet	Ulike metoder for brukermedvirkning og aktiviteter som handler om samarbeid. Kunnskap om kreativitet og entreprenørskap

10.3 Evaluering og læring

Programmet er basert på eksisterende erfaring og kunnskap om unge i utenforskap i Kinn kommune. Gjennom programmet vil vi få ny kunnskap. Det er derfor viktig å legge til rette for læring underveis i programmet, og justere programmet iht. erfaringer vi gjør oss.

Dette kan gjøres på flere måter:

1. Gjennom å systematisere erfaringene fra de som er veiledere i programmet. Det vil være behov for jevnlig møter for veilederne for å dele erfaringer og for å koordinere gjennomføringen av programmet. Det er viktig at det lages et system for å samle innspill fra veilederne.
2. Gjennom å få noen eksterne til å forske på prosess og resultater. Vi ønsker å sonde mulighetene for å få én eller flere mastergradsstudenter til å drive empirisk forskning med utgangspunkt i programmet.
3. Gjennom å gjennomføre nettbaserte undersøkelser med jevne mellomrom (i hvert fall hvert år), både blant deltagerne og de som er veiledere.
4. Gjennom å engasjere elever fra Florø ungdomsskule til å vurdere deler av programmet, for eksempel gjennomføringen av en aktivitet som del av et undervisningsopplegg på skolen. Programmet FRAM kan være interessant for elevene som følger et valgfag i sosialt arbeid.

11 Finansiering

Programmet er ikke finansiert. Dette vil være et arbeid vi vil gå i gang med tidlig i 2025.

Programmet vil gjennomføres ved å allokere medarbeidere i Origod til viktige funksjoner og oppgaver i programmet. Origod vil ansette en prosjektleder for programmet, og det vil også være behov for nye stillinger ved Origod for å gjennomføre programmet, se nedenfor.

Kinn kommune har mange arenaer og aktiviteter som kan være relevante for programmet. Foruten eventuell økonomisk bidrag, vil kommunen kunne bidra med fag- og ressurspersoner i forbindelse med utformingen og gjennomføringen av programmet. I tillegg kan funksjoner som kommunen i dag selv driver, legges til Origod, for eksempel Bua, slik som kommunene selv tar til orde for i notat om kommunen og frivillig sektor.

Frivillige lag og organisasjoner i Florø, som ønsker å samarbeide om gjennomføringen av programmet, vil bidra med fag- og ressurspersoner i gjennomføringen av programmet, slik som kommunen. Det vil være viktig å bruke aktiviteter og arenaer de allerede har utviklet. Programmet vil også bidra til å finansiere aktiviteter i regi av frivillige organisasjoner og lag. I tillegg kan programmet være en anledning til å skaffe finansiering til aktiviteter som skal gjennomføres i programmet. Vi ønsker at frivillige lag og foreninger utvikler aktiviteter til programmet basert på egen kompetanse og erfaring.

Det vil likevel være behov for ekstern finansiering av programmet. I første rekke handler det om følgende:

- Midler til inntil to nye stillinger ved Origod (bla. én stilling som prosjektleder).
- Midler til å finansiere aktiviteter, for eksempel aktiviteter i regi av frivillige organisasjoner og lag som er spesielt utviklet for programmet.
- Midler til å drive noen av arenaene og andre kostnader til gjennomføring av programmet.

12 Fremdriftsplan for våren 2025

Origod planlegger oppstart av programmet i august 2025. Hovedaktiviteter våren 2025 vil være:

- Samarbeid – hvem og hva
- Finansiering
- Organisering
- Rekruttering av deltagere og videre konkretisering av programmet

Tabell 12.1 Fremdriftsplan for våren 2025.

Nr.	Hovedaktivitet	Oppgave	Periode
1	Samarbeid – hvem og hva	Avklare samarbeidspartnere og bidrag fra samarbeidspartnere	Januar–februar
2	Finansiering	Finansiere programmet og utvikle budsjett	Februar–april
3	Organisering	Organisere og bemanne programmet	Februar–april
4	Rekruttering og konkretisering av programmet	Lage en plan for rekruttering av målgruppen sammen med relevante aktører	Mars–april
5		Intervjuer med potensielle deltagere	Mars–april
6		Arbeidsverksted som innledning for å videreutvikle programmert	April–mai
7		Utarbeide endelig program for 2025/2026	April–juni

13 Planer, utredninger og rapporter

Sentrale rapporter og planer i Kinn kommune og i Vestland fylkeskommune har vært et viktig bakteppe i utformingen av programmet FRAM. Vi har også tatt utgangspunkt i nyere tids forskning innen utenforskap i Norge. Samskaping er et tema som er i vekst, og vi har benyttet oss av rapporter om samskaping fra både Norge og Danmark.

1) Sentrale planer, rapporter og saksfremlegg i Kinn kommune

Bufdir. «Fritidserklæringen». I Kinn kommune har det vært en stor satsning i å få flere barn og unge med på fritidsaktiviteter. <https://www.bufdir.no/prosjekter/fritidserklaringen/#54106>

Kinn kommune. (26.11.2024). «Samarbeid og samskaping mellom Kinn kommune og frivillig sektor». (Saksfremlegg). Lenke: https://kinn.kommune.no/api/presentation/v2/nye-innsyn/filer/v-e1a6ab11__6b4d__4733__bbeb__849aa26734de-1842228_4_A!d-2022167696!5Ty8ZD?pid=1

Kinn kommune. (2024). *Samarbeid og samskaping. Kinn kommune og frivillig sektor. Strategi og samordning.* Lenke: https://kinn.kommune.no/api/presentation/v2/nye-innsyn/filer/v-e1a6ab11__6b4d__4733__bbeb__849aa26734de-1844903_1_A!d-2022167696!Ja2s7l?pid=1

Kinn kommune. (2024). Temaplan for oppvekst. Lenke: <https://pub.framsikt.net/plan/nyekinn/plan-9b22554f-db62-46b3-8a33-716d2c78f3f3-56082/#/>

Kinn kommune. (2024). *Samfunnsdelen til kommuneplanen 2024-2036 i Kinn og planstrategi.* Lenke: <https://pub.framsikt.net/plan/nyekinn/plan-595e3498-e9a0-45bf-ad52-fac5845c3ffe-56089/#/>

Kinn kommune. (2023). *Grunnlagsdokument for planstrategi og planprogram for revisjon av samfunnsdelen til Kinn.* Lenke: <https://pub.framsikt.net/planoverview/nyekinn/planoverview-po/content/data/planmetadata-1f28e738-d03c-4911-a5ee-0f1fa2a839ef/26559625-9518-4140-8c10-5382225310c7.pdf>

Kinn kommune. (2022). *Grunnlagsdokument for temaplan for helse og velferd.* Lenke: https://kinn.kommune.no/_f/i0600b69c-f0ff-4900-a4e8-a31b54e0c93f/faktagrunnlag-for-helse-og-velferdsplanen.pdf

Kirkens Bymisjon. (2024). *Rapport frå forprosjekt. Utvikling av sosialfaglege tiltak i Kinn kommune med utgangspunkt i Florø.* Lenke: https://kinn.kommune.no/api/presentation/v2/nye-innsyn/filer/v-e1a6ab11__6b4d__4733__bbeb__849aa26734de-1844902_1_A!d-2022167696!P3Sjbx?pid=1

2) Sentrale planer og rapporter i Vestland fylkeskommune

Vestland fylkeskommune. (2024). *Utviklingsplan for Vestland 2024-2028. Regional planstrategi*. Lenke: <https://www.vestlandfylke.no/globalassets/planlegging/regionale-planer/utviklingsplan-for-vestland-2024-2028/planforslag-utviklingsplan-2024---2028---hoeyring-og-offentleg-ettersyn.pdf>

Vestland fylkeskommune. (2021). *Berekraftig verdiskaping – regional plan for innovasjon og næringsutvikling*. Lenke: <https://www.vestlandfylke.no/narings--og-samfunnsutvikling/regional-plan-for-innovasjon-og-naringsutvikling/>

Vestland fylkeskommune. «Kunnskapsgrunnlag kompetanse. Statistikk og utviklingstrekk for arbeidslivet i Vestland». (Statistikkportal). [https://app.powerbi.com/view?
r=eyJrljoiNGVjNGY5MTQtMGlyNS00YWZILTg4NjAtZTczOTIwNWRIzGM3liwidCI6IjViMTQ5NDViLTBmODctNDBkZC1hY2YzLTVlbnWUyMWU2ZWlzNiIsImMiOiJh9](https://app.powerbi.com/view?r=eyJrljoiNGVjNGY5MTQtMGlyNS00YWZILTg4NjAtZTczOTIwNWRIzGM3liwidCI6IjViMTQ5NDViLTBmODctNDBkZC1hY2YzLTVlbnWUyMWU2ZWlzNiIsImMiOiJh9)
VEK statistikk

3) Sentrale utredninger, rapporter og fagartikler om utenforskap

Arbeids- og inkluderingsdepartementet. (2024). *En forsterket arbeidslinje – flere i jobb og færre på trygd*. Meld. St. 33 (2023–2024). Lenke: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-33-20232024/id3052167/>

Brøyn, T. (20.04.2021). «Om å forebygge utenforskap». Utdanningsforskning.no. *Lenke:* <https://utdanningsforskning.no/artikler/2021/om-a-forebygge-utenforskap/>

Fyhn, T., Radlick, R.L. og Sveinsdottir V. (2021). *Unge som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET). En analyse av unge i NEET-kategorien*. Rapport 2-2021. NORCE Helse. Lenke: <https://www.norceresearch.no/prosjekter/unge-som-star-utenfor-arbeid-opplaering-og-utdanning-neet.-en-analyse-av-unge-i-neet-kategorien>

Kjeøy, I. og Lysvik, R.R. (2023). *Kunnskapsstatus om bekymringsfullt fravær i skolen*. Fafo-rapport 2023:13. Lenke: <https://www.fafo.no/zoo-publikasjoner/kunnskapsstatus-om-bekymringsfullt-fravaer-i-skolen>

Jordet, A.N. (10.09.2021). «Anerkjennelse i skolen – det er altfor mange elever som strever». Utdanningsforskning.no. *Lenke: <https://utdanningsforskning.no/artikler/2021/anerkjennelse-i-skolen--det-er-altfor-mange-elever-som-strever/>*

Proba samfunnsanalyse. (2021). *Inn i jobb – FoU-rapport om inkludering av unge i kommunal sektor*, rapport nr. 3. Utarbeidet for KS. Lenke: <https://proba.no/rapport/inn-i-jobb-fou-rapport-om-inkludering-av-unge-i-kommunal-sektor/>

Sunnfjord kommune, (2024, prosjekt som pågår). «Skulefråværsprosjektet». <https://sunnfjord.kommune.no/tenester/utvikling-i-sunnfjord-kommune/kommunale->

utviklingsprosjekt/forebygging-av-langtidsfravar-i-grunnskulen/
skulefravarsprosjektet.32483.aspx

4) Sentrale utredninger og rapporter om samskaping

Kobro, L. (Red.). (2021). *La oss gjøre det sammen! En håndbok i lokalskapende sosial innovasjon*. Høgskolen i Sørøst-Norge. Lenke: <https://www.ks.no/globalassets/handbok-for-samskaping.pdf>

Mind the Gap AS. (2023). *Samskaping av postveien*. Notat utarbeidet ifbm. «Nasjonalt postveiprojekt 2023–2026» i regi av Statens vegvesen og Møre og Romsdal, Vestland og Trøndelag fylkeskommuner.

Røiseland, A. og Lo, C. (2019). Samskaping – nyttig begrep for norske forskere og praktikere? *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*, 35(1), 51–58. Lenke: <https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.1504-2936-2019-01-03>

Sørensen, E. (2023). Samskaping er vegen til det gode lokalsamfunn. (Foredrag). Kommunekonferanse i regi av Kinn kommune, 31. januar 2023. Lenke: <https://kinn.kommunetv.no/archive/361>

Ulrich, J. (2016). Samskabelse - en typologi. Clou skriftsserie, 2016(001), 1-15. Artikkel 2016-001. Lenke: <https://www.ucviden.dk/da/publications/samskabelse-en-typologi>